

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ A DANÍ

Pohledávky a způsob jejich zajištění

Receivables and Way of their Securing

Student:

Markéta Krieblová

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.

Ostrava 2017

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví a daní

Zadání bakalářské práce

Student: **Markéta Krieblová**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202R049 Účetnictví a daně
Téma: **Pohledávky a způsob jejich zajištění**
Receivables and Way of their Securing
Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Charakteristika pohledávek
  3. Způsoby zajištění a vymáhání pohledávek
  4. Vyhodnocení a návrhy řešení zajištění pohledávek ve společnosti s ručením omezeným
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

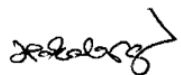
Seznam doporučené odborné literatury:

DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 241 s. ISBN 978-80-7357-599-1.
PILÁTOVÁ, Jana a Jaroslav RICHTER. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi: praktická řešení a vzory, daňová a účetní problematika: vybraná související ustanovení*. Olomouc: ANAG, 2009. 111 s. ISBN 978-80-7263-534-4.
RADKOVÁ, Martina. *Exekuce jiné pohledávky*. Praha: Linde, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7201-767-6.

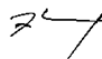
Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.**

Datum zadání: 18.11.2016
Datum odevzdání: 05.05.2017

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

Přílohy č. 1, 2, 3 dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 5. května 2017

Markéta Krieblová

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Charakteristika pohledávek	7
2.1	Právní předpisy upravující pohledávky	7
2.2	Pojem pohledávka z právního hlediska	7
2.3	Správa pohledávek.....	8
2.4	Platební morálka	8
2.5	Důvody vzniku pohledávky	9
2.5.1	Smlouva jako důvod vzniku pohledávky	9
2.5.2	Náležitosti smlouvy.....	10
2.5.3	Faktura.....	10
2.6	Pohledávka z účetního hlediska.....	11
2.6.1	Členění pohledávek	11
2.6.2	Ocenění pohledávek	13
2.6.3	Účtování pohledávek.....	13
2.6.4	Inventarizace pohledávek	14
2.6.5	Promlčení pohledávky.....	14
2.6.6	Zákonné opravné položky a jejich uplatnění.....	15
2.6.7	Účetní opravné položky	17
2.6.8	Odpis pohledávky.....	18
2.7	Evidence pohledávek.....	18
2.8	Zánik pohledávky	19
3	Způsoby zajištění a vymáhání pohledávek.....	22
3.1	Prevence proti vzniku problémových pohledávek.....	22
3.2	Zajištění a utvrzení pohledávek	23
3.2.1	Smlouva.....	23
3.2.2	Informace o obchodních partnerech	23
3.2.3	Záloha.....	24
3.2.4	Pojištění pohledávek	25
3.2.5	Zástavní právo	26
3.2.6	Ručení.....	27
3.2.7	Bankovní záruka.....	27

3.2.8	Dokumentární akreditiv	27
3.2.9	Dokumentární inkaso	29
3.2.10	Zajišťovací převod práva.....	29
3.2.11	Smluvní pokuta	30
3.2.12	Uznání dluhu	30
3.2.13	Směnky.....	31
3.2.14	Faktoring	33
3.2.15	Forfaiting.....	34
3.2.16	Postoupení pohledávky	36
3.3	Vymáhání pohledávek	36
3.3.1	Vymáhání pohledávky věřitelem	37
3.3.2	Vymáhání pohledávky inkasní kanceláří	38
3.3.3	Rozhodčí řízení	38
3.3.4	Soudní vymáhání.....	39
3.3.5	Pohledávky v insolvenčním řízení	40
3.3.6	Exekuční řízení.....	42
4	Vyhodnocení a návrhy řešení zajištění pohledávek ve společnosti s.r.o.	43
4.1	Profil společnosti	43
4.2	Charakteristika pohledávek v obchodní společnosti	46
4.2.1	Způsoby zajištění pohledávek v obchodní korporaci	48
4.2.2	Vymáhání pohledávek po splatnosti ve společnosti.....	49
4.3	Analýza společnosti	50
4.3.1	SWOT analýza společnosti	50
4.3.2	Analýza likvidity a ekonomické aktivity společnosti.....	51
4.4	Vlastní návrhy řešení zajištění pohledávek	54
5	Závěr.....	57
	Seznam použité literatury	59
	Seznam zkratk	62
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Tématem bakalářské práce jsou pohledávky a způsob jejich zajištění. Téměř každý rozhovor týkající se obchodních vztahů, končí dříve či později u pohledávek. Každým rokem se zvyšuje podíl faktur uhrazených po termínu splatnosti. V roce 2015 tuto situaci reflektovalo 90 % podnikatelů, za uplynulých 12 měsíců se s takovýmto počínáním setkalo až 93 % firem.¹ Mezi nejčastější příčiny akceptace nevhodných podmínek patří vstřícnost ze strany věřitele, jelikož se jedná o začínajícího podnikatele, jenž často přistoupí takřka na jakékoli platební podmínky, aby dosáhl uspokojení své pohledávky. Zároveň bývá vstřícnost k posunutí termínu splatnosti součástí péče o klienty v rámci dobrých obchodních vztahů.

Důvodem vzniku pohledávek po splatnosti, častěji než nepoctivost, bývá nedorozumění, jenž může vyústit v osobní střety. Do všech dodavatelsko-odběratelských vztahů vstupují jednotlivé strany s různými očekáváními. Přestože jsou nevyřčená, obě strany mlčky předpokládají, že jsou jasné, a že s nimi druhá strana souhlasí. Riziko ústní dohody spočívá v možnosti odlišného, či chybného výkladu nebo zapomenutí takto uzavřené dohody. Z preventivních důvodů je proto nezbytné trvat na správném písemném zakotvení vzájemné spolupráce ihned na jejím začátku.

Ve společnosti se nejčastěji setkáváme s pohledávkami z obchodního styku, které převážně vznikají při prodeji zboží a služeb odběratelům na doklad zvaný faktura. Nevýhodou pro dodavatele v době vystavení faktury je získání peněžních prostředků s časovým odstupem. Převážně až na sklonku data splatnosti. Ojediněle se stává, že zákazník splatí závazek dříve. Naopak pro odběratele je toto výhodou, neboť může s peněžními prostředky nadále volně disponovat až k okamžiku splatnosti. Mezi další rizika prodeje na fakturu patří např. neschopnost odběratele splnit závazek, jelikož nebude mít dostatek dostupných finančních prostředků.

Společnost může tomuto počínání předejít, jestliže si bude své potencionální odběratele pečlivě vybírat a shromažďovat o nich dostatek informací. K dalším nástrojům minimalizace rizika nesplnění pohledávky může být uplatnění smluvních pokut či předem placených záloh, ujednaných v kupní smlouvě.

---

¹ Nesplacené pohledávky mohou firmu zničit. *IProsperita.cz* [online]. 2016 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://www.iprosperita.cz/finance/7536-nesplacene-pohledavky-mohou-firmu-znicit/>

Cílem práce je aplikovat získané teoretické poznatky v oblasti pohledávek do praxe, analyzovat stav pohledávek v konkrétní obchodní společnosti a vyhodnotit jejich zajišťování, zhodnotit dopady na činnost společnosti, a navrhnout postupy, které by mohly stávající situaci zlepšit.

Bakalářská práce je členěna do dvou částí. První teoretická část se zaměřuje na obecnou charakteristiku pohledávek, popisuje vymezení pohledávek z právního, daňového i účetního hlediska a vystihuje způsoby jejich zajištění a vymáhání. Jsou zde charakterizovány metody předcházení nepříjemným dopadům na společnost pomocí vhodných, zákonem povolených, zajišťovacích prostředků. Část se zabývá také soudním vymáháním pohledávek po splatnosti a volbě dalších možností vymáhání.

Druhá praktická část se zaměřuje na analýzu společnosti a zajištění pohledávek konkrétní obchodní společnosti s ručením omezeným. Hodnotí problematiku zajištění pohledávek u dané společnosti a následně navrhuje možnosti řešení, včetně návrhu preventivních opatření. Včasnou identifikací problémů uvnitř společnosti se dá reálně zabránit velkým ztrátám, exekucím, insolvencím a případným bankrotům či soudním řízením. Téma této práce se tak stává v dnešní době stále aktuálnější.

Při zpracování bakalářské práce byly použity metody komparace, syntézy, analýzy a následného vyhodnocení možnosti řešení pohledávek v konkrétní společnosti. Ke zpracování byla použita především odborná literatura a elektronické dokumenty. Při tvorbě praktické části byly použity účetní výkazy a účetní knihy společnosti.

2 Charakteristika pohledávek

Pohledávky jsou charakterizovány jako právo na zaplacení určité peněžní částky. Jsou zahrnuty do aktiv podniku, konkrétně do oběžného majetku obchodní korporace. V rozvaze podniku se nejčastěji dělí na krátkodobé a dlouhodobé pohledávky. Mají významný vliv na likviditu společnosti, neboť záleží na rychlosti a výši splátky pohledávek. Nesplacení pohledávek může tvořit hrozbu pro podnik zásahem do jeho finančního zdraví a potencionální finanční tísní. Opomíjení pozornosti nesplacených pohledávek může znamenat zánik podnikatelské činnosti. Proto je nutné, se pohledávkou zabývat již od jejího vzniku a zabránit tak případným potížím.

2.1 Právní předpisy upravující pohledávky

Do roku 2014 pojem pohledávky upravovaly dvě zákonné normy – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník a zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, které byly nahrazeny novým občanským zákoníkem a zákonem o obchodních korporacích.

Nyní obecně pohledávky upravují tyto zákonné normy:

- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,
- zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích,
- zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách,
- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví,
- vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví,
- české účetní standardy.

2.2 Pojem pohledávka z právního hlediska

Pohledávka je definována jako právo na plnění, které vzniká věřiteli vůči dlužníku.

Účastníky dle právního vztahu právo vymezuje jako dlužníka a věřitele. Dlužníkem může být zákazník nebo obchodní partner, který převzal službu či zboží, a tím je povinen uhradit za odebrané zboží či službu v plné výši nebo částečně. Dlužníkem se také rozumí dlužník, který není se svým závazkem v prodlení, stejně jako dlužník se závazkem po splatnosti. Naopak věřitelem může být například podnikatel, čímž se rozumí tuzemská fyzická či právnická osoba, která provozuje soustavnou živnostenskou či obdobnou činnost svým jménem

a na svůj účet, za účelem dosažení zisku na území České republiky. Opakem pohledávky je závazek, což znamená, že každá smluvní strana je zároveň dlužníkem i věřitelem.

Pohledávka je vždy splatná. Nezaplatí-li dlužník pohledávku do splatnosti, věřitel má právo ji vymáhat zákonem stanovenými metodami. Každého dlužníka donutí k úhradě něco jiného. Část zareaguje na upomínky věřitele, jiní na výhrůžku nebo samotné zveřejnění, dopis od právníka či osobní návštěvu pracovníka inkasní firmy. Setkáváme se i s dlužníky nereagujícími na žádné metody. Řešením této problematiky se zabývá kapitola 3. 3 Vymáhání pohledávek.

2.3 Správa pohledávek

Správou pohledávek se rozumí postup podnikatele při hodnocení pohledávky a nakládání s ní až do doby jejího vzniku, který směřuje k co největšímu uspokojení dané pohledávky (Perthen, 2015).

Vznikla jako odpověď na situaci, kdy se podnikatelským subjektům zvětšuje objem pohledávek po splatnosti, které je stále obtížnější od dlužníků vymoci. Dlužníci zpravidla vědí, že mají zaplatit, ale k placení se nemají.

Jde o pravidla a postupy, které vedou k minimalizaci vzniku problémových pohledávek. Pravidla bývají upravena interními předpisy společnosti. Obsahují lhůty splatnosti pohledávek, úvěrové limity, způsoby získávání informací o odběratelích, termíny a způsoby upomínání dlužníků, termíny a způsoby mimosoudního, soudního vymáhání pohledávek apod.

Správou pohledávek lze svěřit odborné agentuře zabývající se touto činností. Firma ji předá veškeré údaje týkající se faktur a došlých plateb a pracovníci agentury sledují provádění plateb, platební morálku dlužníků, dodržování lhůt splatnosti, vypracovávají splátkové kalendáře apod. Odborná správa pohledávek je vhodná spíše pro firmy s velkým počtem vystavených faktur.

2.4 Platební morálka

Platební morálkou se rozumí soubor ukazatelů, které vyjadřují platební chování subjektů, jako jsou firmy či instituce, při plnění jejich finanční závazků. Ukazuje, kolik dnů po splatnosti nebo před splatností daný subjekt platí své závazky nebo jaká je jejich obvyklá splatnost v daném odvětví či státu. Z vývoje platební morálky určitého subjektu či odvětví lze odvodit potenciální problémy ještě dříve, než nastanou (Perthen, 2015).

K lepší platební morálce přispívá rostoucí česká ekonomika i snižující se nezaměstnanost.

Dle Analýzy ČSOB Factoring se pohybuje platební morálka u českých firem mírně nad evropským průměrem.

Platební morálka v rámci eurozóny (údaje uvedeny ve dnech)

Tab. 2. 1 Platební morálka v eurozóně

Země	Průměrná návratnost pohledávek od vystavení faktury			Průměrná doba placení pohledávek od data splatnosti		
	3.Q 2014	2.Q 2014	2013	3.Q 2014	2.Q 2014	2013
Česko	73	75	76	14	14	14
Německo	41	41	41	-2	-4	-2
Slovensko	64	53	60	8	10	8
Francie	63	63	64	3	2	3
Rakousko	48	45	50	5	0	5

Zdroj: Analýza ČSOB Factoring

2.5 Důvody vzniku pohledávky

Podle důvodu vzniku pohledávky určujeme způsob jejího účtování. V podnikatelské praxi převažují obchodní pohledávky za splněné dodávky výrobků a zboží nebo za poskytnuté služby. Výjimkou nejsou ani pracovně–právní pohledávky vůči zaměstnancům, sankční nároky nebo pohledávky za vklady upsané společníky.

Nejčastější pohledávka vzniká uzavřením příslušné smlouvy. Smlouva je obvykle jednostranný či vícestranný právní akt, na jejímž základě vzniká věřiteli právo obdržet od dlužníka smluvené plnění a dlužník má povinnost toto plnění věřiteli poskytnout. Plnění může být v podobě peněžitě i nepeněžitě.

2.5.1 Smlouva jako důvod vzniku pohledávky

Jak tvrdí Drbohlav a Pohl (2011, s. 19): „*Smlouva je oboustranným i vícestranným právním úkonem, který vzniká v kontrakčním procesu. Kontrakční proces začíná návrhem smlouvy, který musí být dostatečně určitým a srozumitelným právním úkonem a musí vyjadřovat vůli navrhovatele být tímto návrhem vázán.*“ Uzavírání smluv je upraveno v novém občanském zákoníku.

Pokud dochází k uzavírání smlouvy mezi nepřítomnými účastníky, musí být návrh smlouvy doručen adresátovi, tedy druhé smluvní straně. Adresát může tento návrh přijmout

nebo zavrhnout. Rozhodnutí o přijetí či odmítnutí návrhu musí být doručeno zpět straně, která návrh podávala. Teprve poté vzniká smlouva. Pokud uzavírají smlouvu přítomní účastníci, dohodnou se o obsahu smlouvy na místě, nebo se nedohodnou.

2.5.2 Náležitosti smlouvy

1. Zákon stanovuje povinnou písemnou formu jen u některých smluvních typů. Většinou postačí jen ústní forma, u níž musí být návrh přijat ihned, jinak smlouva zanikne. Písemná forma obsahuje vlastnoruční podpis.
2. Smlouva musí být určitá a srozumitelná. Konkrétně definuje předmět plnění, aby nebyl zaměnitelný s jiným předmětem plnění.
3. Smlouva musí být vážně míněným právním úkonem. Současný trend reklamních letáků vhažovaných do poštovních schránek nabízející zboží, zájezdy, půjčky apod., není považován za návrh smlouvy. Návrh smlouvy podává zákazník ve chvíli, kdy se obrátí na prodávajícího. Poté s ním uzavře kupní smlouvu.

2.5.3 Faktura

Pojem faktura jako takový není definován v žádném právním předpisu, i když se jedná o běžně využívaný doklad v obchodních vztazích. Z pohledu zákona o účetnictví (dále jen ZoÚ) je faktura účetním dokladem a vztahuje se na ni § 11 ZoÚ. Dle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví jsou účetní doklady průkazné účetní záznamy, které musí obsahovat:

- a) označení účetního dokladu,
- b) obsah účetního případu a jeho účastníky,
- c) peněžní částku nebo informaci o ceně za měrnou jednotku a vyjádření množství,
- d) okamžik vyhotovení účetního dokladu,
- e) okamžik uskutečnění účetního případu, není-li shodný s okamžikem podle písmene d),
- f) podpisový záznam podle § 33a odst. 4 osoby odpovědné za účetní případ a podpisový záznam osoby odpovědné za jeho zaúčtování.

Ustanovení o fakturách nalezneme i v jiných právních předpisech, například v zákoně č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

Pohledávka vzniká odesláním samotné faktury. Pokud nedojde k její úhradě, je věřitel nucen upomenout jejich splatnost. Odeslání upomínky je prvním krokem, který by měl být podniknut po uplynutí termínu splatnosti faktury. Následuje výzva k uhrazení dluhu, což je již

důrazným upozorněním na možnost právního řešení situace, pokud dlužník své závazky neuhradí.

2.6 Pohledávka z účetního hlediska

Správné účtování pohledávek poskytuje přehled o finanční situaci i jistotu včasného řešení pohledávek.

Směrná účetní osnova dle § 14 odst. 1 ZoÚ určuje uspořádání a označení účtových tříd, popřípadě účtových skupin nebo i syntetických účtů pro účtování o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření; toto uspořádání musí zajistit sestavení účetní závěrky. Pro pohledávky směrná účtová osnova vymezila účtovou třídu 3, a to bez ohledu na to, zda jsou dlouhodobé nebo krátkodobé. Pohledávky z obchodních vztahů se nacházejí v účtové osnově ve skupině 31, jedná se především o pohledávky na účtu 311. V účtové skupině 31 se taktéž účtují pohledávky za směnky předané bance k eskontu. Pro zachycení směnky k eskontu se využívá účet 313. V účtové skupině 35 se účtují pohledávky za společníky, za členy sdružení a za členy družstva. Jiné pohledávky se zachycují v účtové skupině 37, zde se například účtuje náhrada škody či manka zodpovědnou osobou. Pohledávky v účtové osnově najdeme i mimo účtovou třídu 3. Účtová skupina 05 se zaměřuje na poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek a ve skupině 06 nalezneme pohledávky spjaté s osobou, které byla dlouhodobá půjčka poskytnuta. V bilanci je pohledávka vždy aktivem (Drbohlav, 2011).

2.6.1 Členění pohledávek

Pohledávky můžeme členit dle různých hledisek. Nejzákladnější členění pohledávek je dle doby splatnosti na:

- dlouhodobé,
- krátkodobé.

Rozlišujeme pohledávky dle časového horizontu, a to před splatností, po splatnosti a dlouhodobě po splatnosti.

Pohledávky mohou být posuzovány z hlediska měny, povahy či místa vzniku, zda se jedná o pohledávku tuzemskou nebo zahraniční.

Pohledávky dělíme rovněž dle míry rizikovosti. Toto členění se využívá především v bankovním sektoru a vypadá následovně:

- **standardní pohledávky** – jsou splácené dlužníkem podle dohodnutých podmínek, není důvod k pochybám o včasné úhradě bance, protože se nachází v dobré finanční a důchodové situaci,
- **sledované pohledávky** – dle hodnocení bonity dlužníka lze předpokládat, že jistina, úroky a poplatky budou splaceny v plné výši, avšak od doby, kdy byl poskytnut úvěr došlo ke zhoršení ovlivňující splatnost pohledávky, ale není předpokládána žádná ztráta,
- **nestandardní pohledávky** – hodnota bonity klienta je nejistá, avšak částečné splacení pohledávky je vysoce pravděpodobné,
- **pochybné pohledávky** – hodnocení bonity klienta je vysoce nepravděpodobné, částečné splacení pohledávky je možné a pravděpodobné,
- **ztrátové pohledávky** – na základě hodnocení bonity dlužníka je splacení pohledávky nemožné, částečná návratnost pohledávky může být uskutečněna v budoucnu.

Členění pohledávek, které bylo právě charakterizováno, je určeno pro pohledávky, které vznikají při poskytování zápůjček a úvěrů, ale je použitelné i pro peněžní pohledávky, které vznikají z jiných právních titulů (např. kupní smlouva či smlouva o dílo).

Jako klasifikované pohledávky můžeme označit ztrátové, pochybné, nestandardní a nesledované pohledávky. Jak konstatuje Perthen (2015, s. 8): „*Právě pohledávky odpovídající charakteristice pohledávek nestandardních, pochybných a ztrátových budou dále společně označovány jako pohledávky problémové, protože jejich správě musí podnikatel věnovat zvýšenou pozornost, vynakládat náklady a existuje zde reálné riziko, že nebudou uhrazeny nebo budou uhrazeny pouze částečně.*“

Příkladem základních typů pohledávek jsou:

- pohledávky z obchodního styku,
- pohledávky za zaměstnanci, například za vyplacenou zálohu na pracovní cestu, která dosud není vyúčtována,
- pohledávky za státem, v případě přeplatku na dani nebo nadměrný odpočet DPH,
- jiné pohledávky za jinými osobami.

Evidenci pohledávek z obchodního styku můžeme vést v knize vydaných faktur. Obsahuje informace o datu vzniku a úhrady pohledávky, o dlužníkovi, předmětu, částce a způsobu úhrady pohledávky.

2.6.2 Ocenění pohledávek

Problematika, týkající se ocenění pohledávek v účetnictví podnikatelů je řešena § 25 ZoÚ a vyhláškou č. 500/2002 Sb., kterou se upravují některá ustanovení ZoÚ, ve znění pozdějších předpisů a Českými účetními standardy, dále jen ČSÚ, které jsou zveřejněny prostřednictvím Finančního zpravodaje, vydávány Ministerstvem financí České republiky.

Účetní jednotky oceňují pohledávky:

- a) k okamžiku uskutečnění účetního případu (např. k okamžiku vzniku pohledávky nebo k okamžiku nabytí pohledávky postoupením),
- b) ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku, k němuž účetní závěrka sestavuje.

Pohledávky můžeme ocenit pořizovací cenou, jmenovitou hodnotou, reálnou hodnotou nebo cizí měnou. Jednotlivé způsoby ocenění jsou charakterizovány v Příloze č. 1. Uvedené ocenění je účetní jednotka povinna zaznamenat v účetních knihách a zobrazit v rozvaze.

2.6.3 Účtování pohledávek

Problematické účtování pohledávek, krátkodobých i dlouhodobých, se pro podnikatelskou sféru věnuje ČÚS č. 017 – Zúčtovací vztahy. Cílem tohoto standardu je stanovit základní postupy účtování pohledávek a také závazků, za účelem dosažení souladu při užívání účetních metod účetními jednotkami.

Můžeme účtovat pohledávky z obchodních vztahů, pohledávky vůči ovládaající a řídicí osobě, pohledávky za zaměstnance a z titulu sociálního a zdravotního pojištění, dále vůči státu, odložené daňové pohledávky a jiné pohledávky.

1. Pohledávky z obchodních vztahů

Využíváme zde účtovou skupinu 31 – Pohledávky. Účtujeme o pohledávkách za odběrateli, poskytnutých zálohách dodavatelům před splněním smlouvy a ostatních pohledávkách, například reklamace vůči dodavatelům. Dále o pohledávkách za směnky, které byly eskontovány bance.

V následující tabulce nalezneme příklad účtování pohledávky z obchodních vztahů na základě faktury vystavené. Jedná-li se o plátce daně z přidané hodnoty, vzor účtování najdeme v Tab. 2. 3 Účtování pohledávek z obchodních vztahů, plátce DPH.

Tab. 2. 2 Účtování pohledávek z obchodních vztahů, neplátce DPH

	TEXT ÚČETNÍHO PŘÍPADU	MD	D
1.	Vznik pohledávky za dodávku našeho zboží odběrateli	311	604

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 2. 3 Účtování pohledávek z obchodních vztahů, plátce DPH

	TEXT ÚČETNÍHO PŘÍPADU	MD	D
1.	Vznik pohledávky za dodávku zboží odběrateli	311	604
	DPH 21 %		343

Zdroj: Vlastní zpracování

Výnosový účet přiřadíme dle konkrétního druhu výnosu. A pohledávkový účet zvolíme z účetní skupiny 31. K nejčastějším syntetickým účtům v praxi patří účet 311, 312, 313 a 315. Nejčastějšími výnosovými účty jsou 601, 602, 604, 641, 642.

Pohledávka tedy existuje po celou dobu splatnosti faktury. Vydaná faktura je obvykle splatná deset až čtrnáct dní, ovšem často se objevují i kratší či delší doby splatnosti.

2.6.4 Inventarizace pohledávek

ZoÚ ukládá všem účetním jednotkám povinnost provádět inventarizace. ÚJ během inventarizace zjišťují skutečné stavy majetku, pohledávek a závazků a zaznamenávají je v inventurních soupisech. Stavy mohou zjistit (ZoÚ)

- fyzickou inventurou, a to pouze majetku, u kterého lze vizuálně zjistit jeho existence,
- dokladovou inventurou, která se týká pohledávek, závazku a majetku, který není hmatatelný.

U pohledávek je účelem zjistit, zda stav v účetnictví je totožný se stavem skutečným nebo zda je reálná hodnota pohledávek vyšší než jejich účetní hodnota. Porovnání reálné hodnoty pohledávek s jejich účetní hodnotou se provádí ve vztahu ke splatnosti pohledávek. U pohledávek po lhůtě splatnosti se hodnotí doba, která uplynula od splatnosti. Výše rizika nesplacení pohledávky se vyjadřuje opravnou položkou (Branná, 2015).

2.6.5 Promlčení pohledávky

Je důležité sledovat pohledávky a jejich promlčecí dobu, neboť promlčení má své důsledky s jejich nakládáním a účtováním. Dále návaznost na tvorbu a rozpuštění daňových

a účetních opravných položek, odpis pohledávek apod. Do 1. 1. 2014 promlčení upravoval obchodní i občanský zákoník. Od 1. 1. 2014 je promlčení upraveno pouze v novém občanském zákoníku (dále jen NOZ), tedy v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Dle § 609 NOZ: „*Nebylo-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit. Plnil-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil.*“

Základní promlčecí lhůta činí dle NOZ 3 roky, ale může se lišit u jednotlivých typů pohledávek, a to v rozpětí od 1 roku do 10 let. Existuje možnost prodloužení nebo zkrácení promlčecí lhůty podle § 630 NOZ. Nesmí být však kratší než 1 rok a delší než 15 let.

Podle ustanovení § 630 odst. 2 NOZ: „*Je-li kratší nebo delší lhůta ujednána v neprospěch slabší strany, nepřihlíží se k ujednání. Nepřihlíží se ani k ujednání kratší promlčecí lhůty, jde-li o právo na plnění vyplývající z újmy na svobodě, životě nebo zdraví nebo o právo vzniklé z úmyslného porušení povinnosti.*“

Promlčení pohledávky úzce souvisí s tvorbou zákonných opravných položek, proto by měl podnikatel promlčecí lhůty u svých pohledávek průběžně sledovat.

2.6.6 Zákonné opravné položky a jejich uplatnění

Daňová problematika zákonných opravných položek se řídí zákonem č. 593/1992 Sb. o rezervách (dále jen ZRE). Tvorba opravné položky k pohledávkám představuje dočasné snížení hodnoty pohledávky. Zákonná opravná položka může být tvořena pouze u nepromlčených pohledávek.

Tvorba opravných položek zvyšuje výši nákladů, zaúčtujeme je na účtech 558/391 a jsou daňově uznatelným nákladem. Opravné položky nesmí mít aktivní zůstatek.

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994

Podle ZRE lze vytvářet zákonné opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994 pro zjištění základu daně z příjmů. Mohou je vytvářet poplatníci vedoucí účetnictví. Lze je vytvářet v období, za které se podává daňové přiznání, pokud od konce sjednané doby splatnosti pohledávky uplynulo více než:

- a) 18 měsíců, tvoří se až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- b) 30 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

Dle ustanovení § 8a ZRE: „*U pohledávky nabyté postoupením, jejíž rozvahová hodnota bez příslušenství v okamžiku jejího vzniku byla vyšší než 200 000 Kč, se mohou tvořit opravné položky podle odstavce 1 pouze v případě, že bylo ohledně těchto pohledávek zahájeno řízení, jehož se poplatník daně z příjmů řádně účastní a které je*

- a) rozhodčím řízením,*
- b) soudním řízením, nebo*
- c) správním řízením.“*

Rozlišujeme zákonné opravné položky tvořící se u pohledávek nepatrné hodnoty a zákonné opravné položky k pohledávkám v insolvenčním řízení.

Zákonné opravné položky u pohledávek nepatrné hodnoty

Podle § 8c ZRE může poplatník vytvořit opravné položky až do výše 100 % její neuhrazené hodnoty pouze v případě, že se nejedná o pohledávku vzniklou za členy obchodní korporace za upsaný vlastní kapitál a pohledávky vzniklé mezi spojenými osobami vymezenými v zákonu o daních z příjmů (dále jen ZDP). Rozvahová hodnota pohledávky v době vzniku a celková hodnota pohledávek vůči témuž dlužníkovi nesmí přesáhnout částku 30 000 Kč. Zákonnou opravnou položku může poplatník daně z příjmu vytvořit, jestliže od konce doby splatnosti uplynulo více než 12 měsíců.

O pohledávce, ke které byla vytvořena opravná položka podle ZRE, je poplatník povinen vést samostatnou evidenci.

Zákonné opravné položky k pohledávkám v insolvenčním řízení

Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení dle § 8 ZRE, mohou vytvořit poplatníci až do výše rozvahové hodnoty nepromlčených pohledávek přihlášených u soudu od zahájení insolvenčního řízení do konce lhůty stanovené v rozhodnutí soudu o úpadku (pokud soud povolí oddlužení v období, za které se podává daňové přiznání a v němž byly pohledávky přihlášeny) nebo do konce lhůty podle insolvenčního zákona. Byla-li povolena reorganizace, postačí, že dlužník věřitelovu pohledávku správně uvedl v seznamu svých dluhů podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Zákonné opravné položky mohou vytvářet pouze poplatníci účtující v soustavě podvojného účetnictví (Ryneš, 2016).

Opravné položky se zruší v návaznosti na výsledek insolvenčního řízení. K zrušení dochází i v případě, že pohledávku účinně popřel insolvenční správce, dlužník či věřitel a insolvenční zákon jim tuto možnost popření pohledávky umožňuje.

Účtování zákonných opravných položek

Tab. 2. 4 Insolvenční řízení bylo ukončeno

	Doklad	Text účetního případu	Částka v Kč	MD	D
1.	FAV	Faktura vydaná za zboží DPH 21 %	100 000 21 000	311 311	604 343
2.	INT	Tvorba opravné položky	121 000	558	391
3.	BV	Částečná úhrada pohledávky po ukončení insolvenčního řízení	40 000	221	311
4.	INT	Odpis neuhrazené části pohledávky do daňově uznatelných nákladů po ukončení insolvenčního řízení	79 000	546	311
5.	INT	Zrušení opravné položky	119 000	391	558

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ryneš. 2016

Tab. 2. 5 Soud zamítl insolvenční návrh pro nedostatek majetku dlužníka

	Doklad	Text účetního případu	Částka v Kč	MD	D
1.	INT	Zrušení opravné položky	119 000	391	558
2.	INT	Odpis pohledávky – daňově uznatelný	119 000	546	311

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ryneš, 2016

Pokud soud zamítne insolvenční návrh z důvodu nedostatku majetku, je možné uplatnit daňově uznatelný odpis pohledávky. V případě zamítnutí z jiných důvodů, nelze tento odpis uplatnit jako daňově účinný. Jsou-li k této pohledávce vytvořeny zákonné opravné položky, lze uplatnit daňově uznatelný odpis o částku krytou opravnou položkou. Opravnou položku zrušíme na základě výsledku insolvenčního řízení.

2.6.7 Účetní opravné položky

Opravné položky z účetního hlediska mají vyjadřovat reálnou hodnotu aktiv, a tím předkládat věrný a poctivý obraz účetnictví dle ZoÚ.

Tvorba účetních opravných položek se zaúčtuje jako snížení opravné položky a do nákladů. Postup účtování opravných položek k pohledávkám upravuje ČÚS č. 005. Podle § 25 odst. 1 písm. v) ZDP jsou účetní opravné položky daňově neúčinným nákladem. Vlivem tvorby těchto opravných položek se, pro účely základu daně z příjmů, výsledek hospodaření zvyšuje nebo snižuje např. o částky spojené s rozpuštěním opravných položek a rezerv, které

nesloužily k dosažení, zajištění a udržení příjmů a byly zaúčtovány do nákladů či výnosů. ÚJ vychází ze své vnitropodnikové směrnice, ve které je obsažena problematika tvorby a použití opravných položek v účetní jednotce.

2.6.8 Odpis pohledávky

Odpis pohledávky znamená trvalé a nevratné snížení hodnoty pohledávky, který se zaúčtuje na účet 546 – Odpis pohledávky souvztažně s účtem, týkající se pohledávek z účtové třídy 3 – Zúčtovací vztahy.

Trvalému snížení hodnoty pohledávky musí předcházet dokonalá příprava a orientace v platných právních normách jako je ZDP atd.

Odpisy pohledávek musí být doloženy průkaznými doklady, kterými mohou být např. doklady o výsledku exekuce, doklady o výsledku veřejné dražby, usnesení soudu o zamítnutí nebo zrušení konkurzního řízení a další.

Účetní odpis pohledávek

Odpis pohledávek nad rámec ZDP je nazýván účetním odpisem pohledávek, který je daňově neuznatelným nákladem. Odpis provádí účetní jednotka dle své vnitropodnikové směrnice. Účet 546 tedy může být daňově neuznatelný, pokud nebudou uplatněny zákonné důvody pro daňovou uznatelnost dle ZDP.

2.7 Evidence pohledávek

V souvislosti s evidencí pohledávek existují v České republice soukromé firmy, které se zabývají problematikou evidence pohledávek profesionálně. Evidenci si může vést i věřitel sám v závislosti na množství jeho dlužníků a výši dlužných pohledávek.

Evidence pohledávek je důležitá k přehlednému uspořádání pohledávek dle jejich časové posloupnosti. S tím jsou spojeny lhůty splatnosti a jejich zameškání, kterému tato evidence předchází. Díky evidenci získá společnost přehled o celkovém stavu pohledávek, stáří pohledávek nebo o individuálních platebních zvyklostech zákazníků. Zpravidla je vytvořen speciální počítačový software firemním programátorem ke splnění potřeb konkrétní společnosti.

Pokud má věřitel malé množství dlužníků, může si evidenci pohledávek vést v papírové podobě. Nejdůležitější jsou listiny dokládající vzniklý smluvní vztah, nárok na náhradu dlužné

částky a identifikující dlužníka. Správná identifikace spočívá v zaznamenání příjmení a jména, data narození nebo rodného čísla, adresy dlužníka atd.

U větších firem se setkáváme s papírovou i elektronickou verzí evidence pohledávek. Papírová podoba se nedá plně nahradit, jelikož stále existují rozhodnutí soudu, originály kupních smluv atd. Tyto dokumenty jsou velmi podstatné pro vymáhání, a vždy je věřitel musí mít v originálních vyhotoveních. V účetním programu jsou vedeny dopisy a listiny, které tvořil věřitel s jednostranným ujednáním, případně zaznamenán kontakt s dlužníkem. Někteří věřitelé si dokumenty skenují přímo do programu.

K vedení evidence pohledávek je vhodné mít odborné specialisty. Pokud si evidenci vede sám věřitel, je nutné, aby znal zákony vztahující se k vymáhání pohledávek. Vyvaruje se tak případným chybám.

2.8 Zánik pohledávky

Jedná se o ukončení právního vztahu, jenž může zaniknout následujícími způsoby:

Splněním pohledávky

Nejčastějším způsobem zániku pohledávky je její splacení v hotovosti nebo bankovním převodem na běžný účet. Dlužník musí dluh splnit na svůj náklad a nebezpečí řádně a včas.

Promlčením

Nejedná se o zánik práva, pohledávka neustále existuje, avšak promlčení vyjadřuje oslabení práva soudně vymáhat pohledávku. V případě, že doba promlčení skutečně uplynula a povinný vznesl námitku, je toto právo soudní cestou nevymahatelné, soud je nemůže přiznat. Jestliže dlužník promlčenou pohledávku zaplatí, má se za to, že platil existující dluh a nemůže se domáhat vrácení zaplacení částky.

Úmrtím jedné ze smluvních stran

Ustanovení § 2009 NOZ tvrdí: „*Smrtí dlužníka povinnost nezanikne, ledaže jejím obsahem bylo plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem. Smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu.*“

Jinými způsoby zániku

Existuje řada možností zániku pohledávek, které nalezneme v NOZ čtvrté části RELATIVNÍ MAJETKOVÁ PRÁVA, hlavě I., díl 7. Příkladem mohou být:

a) Dohoda

Strany se na zániku pohledávky mohou vzájemně domluvit a nahradit jej závazkem novým, nebo se dohodnou, že se věřitel vzdá své pohledávky bez náhrady. Prominutí dluhu je dvoustranný právní úkon, je potřeba souhlasu věřitele i dlužníka. Pokud byla pohledávka sjednaná písemně, je potřeba, aby i dohoda o zániku byla sepsaná písemně.

b) Zápočet pohledávky

K zániku pohledávky vzájemným započtením dochází, když dlužník, je zároveň věřitelem. Řídí se dle § 1982–1991 NOZ. K započtení podle § 1982 odst. 1 NOZ lze přistoupit, jakmile straně vznikne právo požadovat uspokojení vlastní pohledávky a plnit svůj vlastní dluh. Vzájemné závazky a pohledávky lze započíst, aniž by byla porušena účetní zásada zákazu kompenzace. Účetní zásadou zákazu vzájemného zúčtování, tedy zákazu kompenzace, se rozumí zákaz vzájemného vyrovnání mezi položkami nákladů a výnosů či mezi jednotlivými položkami majetku a jeho zdroji.

Vzájemné započtení pohledávky a dluhu lze provést jen do výše, ve které se vzájemně kryjí.

c) Odstupné

Pokud si strany ujednají, že jedna z nich může dluh splatit zaplacením odstupného.

d) Splynutí

Spočívá ve splynutí dlužníka a věřitele v jednu osobu, čímž právní vztah ztrácí důvod své existence. Důsledkem je, zánik práva i povinnosti osoby, jelikož nikdo nemůže být sám sobě dlužníkem. Příkladem zde může být nájemce bytu, který se stane jeho vlastníkem.

e) Prominutí dluhu

Na základě písemné dohody mezi věřitelem a dlužníkem, může věřitel prominout dlužníkovi dluh nebo se vzdát svého práva.

f) Výpověď

Právní úpravu nalezneme v § 1998–2000 NOZ. Ujednají-li si to strany nebo stanoví-li tak zákon. Závazek, který byl vypovězen, zaniká uplynutím výpovědní doby. Závazek může zaniknout účinností výpovědi, pokud byl vypověděn bez výpovědní doby.

g) Odstoupení od smlouvy

Odstoupení od smlouvy lze provést na vzájemné dohodě obou stran. Od smlouvy lze odstoupit i tehdy, když tak stanoví zákonný předpis. V těchto případech dochází k zániku všech povinností a práv smluvních stran. Úpravu odstoupení od smlouvy nalezneme v § 2001–2005 NOZ.

h) Nemožnost plnění

V případě, že se stane plnění dlužníka nemožným, jeho povinnost plnit zaniká. Ovšem dlužník nemožnost plnění musí dokázat.

3 Způsoby zajištění a vymáhání pohledávek

Jak formuluje Perthen (2015, s. 4): „Zajištěním pohledávky se rozumí některý ze způsobů zajištění a utvrzení dluhů ve smyslu dílu osmi relativních majetkových práv dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.“

3.1 Prevence proti vzniku problémových pohledávek

Jak tvrdí Vondráková (2011, s. 126): „Předcházením vzniku problematických pohledávek rozumíme řádné ošetření právního vztahu od jeho samého počátku a přijetí takových opatření, která riziko vzniku problematické pohledávky minimalizují, příp. alespoň v případě vzniku pohledávky zlepšují postavení věřitele při jejím vymáhání.“

Hlavním cílem podnikání je dosažení zisku bez ohledu na to, zda se jedná o společnost zabývající se výrobou či službami. Pro dosažení zisku je nezbytné nabízet odběratelům zboží či služby za úplatu. Zde mohu vznikat první špatné kroky společnosti.

Z hlediska konkurence je dnešní doba pro podnikatele složitá a náročná. Podnikatelé často usilují o přežití a nepřesunutí do ztráty. Společnosti v pozici odběratele, si jsou tohoto vědomy a rády toho zneužívají. Vyžadují snížení cen a prodloužení dodavatelského úvěru, což společnost v pozici dodavatele dostává do složitého rozhodování, zda zakázku přijmout či odmítnout.

Častým omylem společností je přílišná důvěra obchodním partnerům, se kterými nemají žádné dlouhodobé zkušenosti. Společnosti často nerozlišují své dlouhodobé a nové obchodní partnery v ohledu zajištění obchodu a poskytnutých kreditů na dodavatelské úvěry.²

Mezi další přehmat společností patří neopatrné uzavírání obchodních smluv. Společnosti často přistupují s neoprávněnou důvěrou a laxností založenou na blížícím se naplnění obchodní transakce. V takovýchto případech je uzavřená smlouva nevýhodná pro přijímatele návrhu.

V managementu pohledávek je správné využívání zajišťovacích instrumentů jednou z nejdůležitějších činností.

---

² Časté chyby při obchodu. Řešení pohledávek [online]. [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://pomocspohledavkami.webnode.cz/o-pohledavkach/caste-chyby-pri-obchodu/>

3.2 Zajištění a utvrzení pohledávek

Zajištění pohledávky výrazně snižuje riziko nesplacení. Věřitel si vůči dlužníkovi může zajistit pohledávky formou a způsobem stanoveným v zákoně. Zajištění závazku, resp. pohledávky, se provádí prostřednictvím tzv. zajišťovacího instrumentu (institut, prostředek), který svou existencí nutí odběratele k uhrazení pohledávek, a v případě potřeby zajišťuje i nedobrovolné uhrazení pohledávek dlužníkem. Hovoříme tedy o funkci donucovací i zajišťovací. Běžně se užívá zajištění pomocí zástavy, ručení, utvrzení dluhu pomocí smluvní pokuty či uznáním dluhu. Zajištěním může být použití směnky v zajišťovací roli, nikoliv v roli platební. Pravdou je, že i sebelépe právnicky zajištěna pohledávka ještě nedává stoprocentní jistotu uspokojení pohledávky k datu splatnosti.

3.2.1 Smlouva

Pohledávka často vzniká uzavřením smlouvy. Důležité je, aby smlouva obsahovala platební a dodací podmínky, které jsou jednoznačně vymezeny a také správné označení smluvních stran. Smluvními stranami nejčastěji bývají dva podnikatelé, ale může jít i o více účastníků. Jedná-li se o fyzickou osobu, je potřeba uvést jméno a příjmení, rodné číslo a místo trvalého bydliště. Právnícká osoba musí být ve smlouvě označena názvem a právní formou, dle NOZ tzv. obchodní firmou. Je vhodné uvést také identifikační číslo organizace (IČO) a sídlo obchodní korporace.

Ze smlouvy musí být patrné, co je obsahem závazku a jeho výše, kdy je povinnost plnit závazek a kdo plnění musí provést a vůči komu.

3.2.2 Informace o obchodních partnerech

K zajištění schopnosti odběratele zaplatit pohledávku jsou potřebné důvěryhodné, a co nejpřesnější informace o odběratelích.

Informace by měla naplňovat určitá kritéria, aby byla pro jejich uživatele přínosná. Hovoříme o včasnosti, dostupnosti a spolehlivosti. Významný je požadovaný obsah, tedy aktuálnost, pravdivost, objektivnost, přiměřenost. K důležitým kritériím patří cena, užitná hodnota a především legálnost.

Společnost musí znát nejen platební schopnost odběratele, ale i jeho výrobní zázemí, vývoj odběratele vůči konkurenci atd. Informace týkající se výrobního a technického zázemí, lze získat vlastním úsilím během návštěvy odběratele v místě jeho sídla výroby. Ostatní informace jsou dostupné z vnějších a vnitřních zdrojů.

Mezi vnitřní zdroje lze zařadit samotné účetnictví obchodní korporace. Účetnictví rozlišujeme podle uživatelů informací na finanční, daňové a manažerské. Finanční a daňové účetnictví se řídí podle striktně daných pravidel a předpisů. Rozvoj manažerského účetnictví je v kompetenci firmy. Poskytuje data, která jsou potřebná k analýze odběratelů z hlediska jejich ziskovosti.

Základní informace o společnosti lze získat z výpisu z obchodního nebo živnostenského rejstříku. Pomocí internetového připojení jsou snáze dostupné. Zadáním internetové adresy <http://www.justice.cz/>, lze získat přístup do obchodního rejstříku, insolvenčního rejstříku.

Nálezy či nedostatky na straně obchodního partnera plynoucí z informací získaných z veřejných zdrojů by měly být impulzem pro to, aby si společnost vyžádala větší detail informací a doplňující vysvětlení. Další informace z vnějších zdrojů lze najít v živnostenském rejstříku nebo obchodním věstníku.

Kontrola obchodních partnerů by měla být dnes již standardní součástí systému řízení rizik v každé společnosti.

Tab. 3. 1 Internetové odkazy na vnější zdroje informací

Vnější zdroj	Internetový odkaz
Živnostenský rejstřík	https://www.rzp.cz/
Obchodní věstník	https://ov.ihned.cz/

Zdroj: Vlastní zpracování

3.2.3 Záloha

Zajištění pohledávky formou zálohy je v současnosti velmi rozšířeno. Přiklání se k ní stále více a více podnikatelů. Pomocí zálohy bývá zaplácena část, někdy i celá hodnota smluvené ceny. Výše zálohy závisí na vzájemné dohodě mezi dodavatelem a odběratelem.

K zaúčtování zálohy se užívají účty 324 – Přijaté provozní zálohy a závdavky, 475 – Dlouhodobé přijaté zálohy a závdavky. Příklad účtování uvádí Tab. 3. 2.

Tab. 3. 2 Příklad účtování přijatých záloh

	Doklad	Text účetního případu	Částka v Kč	MD	D
1.	PPD	Přijatá záloha od odběratele	5 000	211	324
2.	FV	Faktura vystavená za zboží	10 000	311	604
3.	INT	Zúčtování zálohy	5 000	324	311
4.	PPD	Doplnění faktury	5 000	211	311

Zdroj: Vlastní zpracování

3.2.4 Pojištění pohledávek

Pojištění pohledávek je nezbytné, chce-li si společnost zajistit dlouhodobou prosperitu. Je určeno podnikatelským subjektům, kteří chtějí snížit riziko toho, že jim dlužník včas a řádně neuhradí dlužnou částku. Obecně platí, že téměř každý obchodní úvěr může být pojištěn.

Může být součástí faktoringového řešení nebo může být pojištění sjednáno samostatně přímo s pojišťovnou.

Pojištění pohledávek poskytují specializované pojišťovny, a to ve vztahu k tuzemským i zahraničním odběratelům. Parametry pojištění – velikost pojistných limitů, cena pojištění a další smluvní ujednání, se často velmi liší.

V České republice existuje řada společností zabývajících se pojištěním pohledávek. Mezi nejznámější společností patří EGAP a ČESCOB.

Exportní garanční a pojišťovací společnost (EGAP), byla založena v roce 1992 s právní formou akciová společnost. Vlastníkem je stát. Svá akcionářská práva vykonává prostřednictvím Ministerstva financí ČR, Ministerstva zemědělství ČR, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a Ministerstva zahraničních věcí ČR. Řídí se zákonem č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou. Pojišťuje převážně bankovní úvěry se splatností delší než 2 roky na financování vývozu velkých energetických, strojních a technologických zařízení, investičních celků, dopravních staveb a investic, a to do zemí, kde politické, ekonomické a právní prostředí přináší velkou míru nejistoty a vyšší riziko nezaplacení.³

³ Profil společnosti. EGAP [online]. [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/profil/index.php/>

3.2.5 Zástavní právo

Je jedním z nejspolehlivějších nástrojů k zajištění budoucí i existující pohledávky. Řídí se dle § 1309–1394 NOZ. Zástavní právo se zřizuje na základě zástavní smlouvy. Je nutné, aby zástavní smlouva měla písemnou formu a obsahovala náležitosti předepsané zákonem. Zástavním právem lze zajistit dluh peněžitý i nepeněžitý.

Umožňuje věřiteli uspokojit své pohledávky, pokud dlužník nesplní svou platební nebo jinou povinnost. Uspokojení přichází z předmětu zástavy. Účastníky smluvního vztahu jsou zástavní věřitel, zástavní dlužník a zástavce. Zástavcem se rozumí osoba, která zastavila věc k zajištění dlužníkovy závazku. Může být totožný s dlužníkem.

Zástavní právo plní dvojí funkci:

- zajišťovací – vede dlužníka ke splacení dluhu,
- nahrazovací – pokud dlužník nesplní svou povinnost, věřitel má možnost uspokojit pohledávku ze zástavy.

Zástavní věřitel má právo na uspokojení pohledávky zpeněžením zástavy, např. prodejem zástavy ve veřejné dražbě. Výtěžek z prodeje převyšující hodnotu zajištěné pohledávky, je zástavní věřitel povinen vydat dlužníkovi.

V zástavní smlouvě si smluvní strany ujednají, co je zástavou a k jakému dluhu se vztahuje. Zástavní právo může, krom zajištění dluhu a jeho příslušenství, zajistit i smluvní pokutu.

Zástavou může být každá věc, s kterou lze obchodovat. Zástavní právo lze zřídit i k věci, ke které bude mít zástavní dlužník vlastnické právo až v budoucnu. Předmětem zástavy může být movitá i nemovitá věc, cenný papír nebo pohledávka. Zastavená věc musí být předána zástavnímu věřiteli nebo jiné osobě, na které se smluvní strany dohodly, aby u ní byla zástava opatrována.

Notářská komora České republiky (dále jen NK ČR) spravuje, provozuje a vede Rejstřík zástav. Je veden v rámci centrálního informačního systému NK ČR. Do Rejstříku se evidují údaje o označení zástavy, výše a právní důvod zajišťované pohledávky, údaje o dlužníkovi, zástavci a zástavním věřiteli, den a důvod vzniku zástavního práva, datum a čas zápisu. Rejstřík obsahuje údaje o zákazu zřízení zástavního práva, údaje o budoucím zástavním právu, pořadí zástavních práv atd.

Ke vzniku zástavního práva k movitým věcem, budovám, cenným papírům, je účetní jednotka povinna vést analytickou evidenci.

Tab. 3. 3 Příklad účtování o zástavě movité věci z pohledu zástavního dlužníka

	Doklad	Text účetního případu	Částka v Kč	MD	D
1.	INT	Převod movité věci do zástavy	30 000	022.900 ⁴	022.100 ⁵
2.	BV	Splacení závazku z běžného účtu (zjednodušeně)	20 000	231	221
3.	INT	Převod movité věci zpět	30 000	022.100	022.900

Zdroj: Vlastní zpracování dle Bařinové, Vozňákové, 2007

3.2.6 Ručení

Ručením se rozumí prohlášení budoucího ručitele, že uspokojí dluh, jestliže dlužník nesplní závazek svému věřiteli. Věřitel nemůže po ručiteli nic žádat, jestliže ho nepřijme. V případě, že se za určitý závazek zaručí více ručitelů, ručí každý z nich za celý závazek. Jestliže dlužník závazek částečně splní, nemá to vliv na výši ručení. Věřitel je oprávněn, domáhat se úhrady pohledávky na ručiteli, jestliže dlužník nesplnil závazek v přiměřené době po písemné výzvě věřitele. Ručitel může vymáhat pohledávku na dlužníkovi až poté, co splnil závazek dlužníka.

NOZ vyžaduje pro ručitelské prohlášení písemnou formu.

3.2.7 Bankovní záruka

Bankovní záruka je druhem ručení, kde v roli ručitele vystupuje banka. Bankovní záruka vzniká vystavením záruční listiny bankou. Záruční listina musí mít písemnou formu a obsahuje údaj o částce, do jejíž výše se banka zavazuje ručit. Součástí je prohlášení banky, že uspokojí závazek věřitele, v případě, že dlužník svůj závazek nesplní, nebo jestliže nastanou jiné podmínky. Není-li v záruční listině stanoveno jinak, banka, která je zavázaná ručením, nemůže vůči věřiteli uplatnit námitky, které by jinak mohl vznést samotný dlužník.

3.2.8 Dokumentární akreditiv

Patří mezi platební a zajišťovací instrumenty, které se využívají především při obchodování se zahraničím. Právní úpravu zajišťuje NOZ v § 2690–2692.

⁴ 022.900 – Hmotné movité věci a jejich soubory předané do zástavy

⁵ 022.100 – Hmotné movité věci a jejich soubory

Dokumentární akreditiv je písemný závazek banky, který vystavuje na základě požadavku klienta (příkazce, kupujícího), že poskytne určité osobě (příjemci akreditivu, oprávněnému, prodávajícímu, beneficiantovi) určité plnění, pokud příjemce akreditivu splní do určité doby podmínky akreditivu, stanovené příkazcem. Podmínkou u akreditivu je předání přesně stanovených dokumentů uvedených v žádosti o otevření akreditivu, tedy v akreditivní listině. Těmito dokumenty může být např. faktura, certifikát o jakosti, doklady o dopravě, pojistné dokumenty, skladištní list, námořní konosament, říční konosament, letecký nákladní list, silniční nákladní list, doklady prokazující dodání zboží atd.

Při uzavírání kupní smlouvy mezi smluvními stranami, musí dojít k ujednání veškerých podmínek a lhůt akreditivu. Banka během akreditivu plní roli prostředníka mezi obchodními partnery. Proávající odešle zboží a předá dokumenty bance beneficianta. Ta je zkontroluje a předá bance příkazce. Ověří, zda odpovídají dohodnutým podmínkám a uhradí částku.

Rozlišujeme akreditivy:

- nepotvrzené (někdy nazývané avizované) – banka kupujícího vystavujícího akreditiv má závazek vůči prodávajícímu,
- potvrzené – do vztahu vstupuje další banka společně s bankou, která akreditiv otevřela,
- odvolatelné – akreditiv může být kdykoliv změněn nebo odvolán na popud kupujícího bez souhlasu prodávajícího, neposkytuje dostatečnou záruku,
- neodvolatelné – změna akreditivu může být provedena jen se souhlasem všech stran, stejně jako jeho zrušení,
- odběratelský (nebo také importní) – využívá se při dovozu zboží a služeb do ČR nebo při koupi v ČR,
- dodavatelský (exportní) – využívá se při vývozu služeb a zboží z ČR, při prodeji v ČR.

Výhody akreditivu:

- dodavatel má jistotu zaplacení při splnění podmínek,
- dodavatel může akreditiv odprodat a získat tím okamžitě peněžní prostředky,
- získání výhodných platebních podmínek pro odběratele.

Akreditiv může mít revolvingový charakter, užívaný při opakujících se dodávkách, aby se smlouvy o akreditivu nemusely znovu sjednávat. Znamená to, že po vyčerpání se obnovuje do původní výše.

Bližší informace týkající se dokumentárního akreditivu poskytují pobočky bank (např. Komerční banka, Česká spořitelna, ČSOB) nebo jejich internetové stránky.

U dokumentárního akreditivu, na rozdíl od dokumentárního inkasa, je v závazku banka.

3.2.9 Dokumentární inkaso

Dokumentární inkaso je forma platebního styku, kdy je vydání obchodních dokumentů a případné uvolnění zboží podmíněno zaplacením, přijetím (akceptem) finančních dokumentů, nebo splněním jiných podmínek ze strany dovozce (odběratele, trasáta). Výhodné je to především pro odběratele, jelikož má možnost zaplatit až při převzetí dokumentů.

Využívá se především v zahraničním obchodě. Dokumentární inkaso je vždy platebním závazkem dovozce, nikoliv banky.

Existují dva druhy dokumentárního inkasa:

- dokumenty proti zaplacení, kdy kupující zaplatí bance inkasní částku a dostane inkasní dokumenty,
- dokumenty proti akceptaci směnky – kupující akceptuje vystavenou směnku na sebe a získá dokumenty.

Právní úpravu dokumentárního inkasa nalezneme v § 2699–2700 NOZ.

3.2.10 Zajišťovací převod práva

V souladu s ustanovením § 2040 NOZ dlužník pro zajištění svého závazku může převést na věřitele některé své majtkové právo. Zajištění spočívá v tom, že v případě nesplnění dluhu, bude věřitel uspokojen z převedeného práva, místo splněním dluhu. K zajištění pohledávky se převod práva provádí na základě smlouvy, která musí být písemná. Při použití této možnosti zajištění pohledávek platí, že smlouvu o zajišťovacím převodu práva musí uzavřít s věřitelem pouze dlužník, nikoliv třetí osoba. Dle § 2040 odst. 2 NOZ se má za to, že zajišťovací převod práva je převodem s rozkazovací podmínkou, že dluh bude splněn.

Právo, které je svou podstatou nepřevoditelné nelze převést. Příkladem může být autorské právo, právo na plnění vázané na určitou osobu atd. Nejčastěji bývá převedeno právo spojené s cennými papíry nebo pohledávka vůči jiné osobě.

Nesplní-li dlužník dluh zajištění převodem práva, musí podle § 2044 NOZ předat věřiteli vše, co je nutné k plnému výkonu převedeného práva. V případě, že je obvyklá cena jistoty vyšší než zajištěný dluh, vyplatí věřitel rozdíl osobě, která jistotu poskytla. Věřitel si může započíst náklady, které účelně vynaložil v souvislosti s výkonem zajišťovacího převodu práva.

3.2.11 Smluvní pokuta

Věřitel může požadovat po dlužníkovi smluvní pokutu, jestliže si ji ujednali pro případné porušení smluvené povinnosti. Požadovat může určitou smluvenou výši pokuty nebo způsob, jak se výše pokuty určí. Smluvní pokuta může být ujednána i v jiném než peněžitém plnění.

Zaplacení smluvní pokuty dlužníka nezbavuje povinnosti zaplatit dluh. Je-li sjednána smluvní pokuta, věřitel nemá právo požadovat náhradu škody vzniklou za porušení povinnosti, ke které se pokuta vztahuje.

Smluvní pokuta se zaúčtuje na vrub účtu 544 – Smluvní pokuty a úroky z prodlení. Účtovány jsou zde smluvní pokuty, úroky a poplatky z prodlení, penále ze smluvních vztahů a odstupné.

Penále za opožděné platby na zdravotní a sociální pojištění, daní atd. se účtují na vrub účtu 545 – Ostatní pokuty a penále. Bez ohledu na to, zda byly zaplaceny či nikoliv, jsou daňově neuznatelné.

Na výnosový účet 644 – Smluvní pokuty a úroky z prodlení se účtují částky pohledávek bez ohledu na jejich zaplacení.

Do daňově účinných nákladů ÚJ se podle § 24 odst. 2 písm. zi) na účtu 544 promítají pouze zaplacené smluvní pokuty, úroky z prodlení a poplatky z prodlení. Přijaté smluvní pokuty, úroky z prodlení zaúčtované na účtu 644 vstupují do výnosů ÚJ. Je vhodné, aby ÚJ analyticky rozlišovaly zaplacené a nezaplacené smluvní pokuty a úroky z prodlení.

3.2.12 Uznání dluhu

Do roku 2014 právní řád rozlišoval dva pojmy, a to uznání dluhu a uznání závazku. Pro občansko-právní vztahy se používalo termínu uznání dluhu. V obchodně závazkových vztazích se uplatňovala úprava, nazývaná uznání závazku. S účinností od 1. 1. 2014, kdy v platnost vyšel zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, se využívá již jen pojem uznání dluhu. Je upraven v § 2053 a 2054 NOZ a upravuje i vztah mezi podnikateli.

Uzná-li dlužník v písemném prohlášení svůj dluh, co do výše i důvodu, má se za to, že dluh trvá v rozsahu, ve kterém dlužník uznal dluh.

Hlavním účinkem uznání dluhu je existence vyvratitelné právní domněnky, že dluh v okamžiku jeho uznání trvá. Dochází tak k přesunu důkazního břemene o existenci dluhu z věřitele na dlužníka, tuto domněnku dlužník tedy může vyvrátit pouze důkazem, že dluh vůbec nevznikl. Věřitel tak má v případě sporu usnadněnou pozici tím, že vznik dluhu a jeho výši v době uznání prokazovat nemusí, neboť se má za to, že dluh trvá.

Placením úroků z dlužné částky dlužník uznává svůj dluh, stejně jako jeho částečným plněním. V případě, že je pohledávka promlčena, nelze placení úroků ani částečné plnění dluhu uznat jako uznání dluhu.

Podle ustanovení § 639 NOZ začíná běžet nová promlčecí lhůta v trvání deseti let ode dne, kdy k uznání dluhu došlo. Pokud dlužník v uznání určil dobu, do které splní, promlčí se právo za deset let od posledního dne určené doby.

Dlužník nemá dle zákona povinnost uznat dluh, může tedy odmítnout dluh uznat.

3.2.13 Směnky

Směnka jako zajišťovací prostředek je jedním z oblíbených nástrojů, protože zákon přesně stanovuje obsahovou náležitost a má zaručenou návratnost. Zákon zabezpečuje soudní vymáhání ve zkráceném řízení. Směnka může zajišťovací funkci plnit od počátku až do konce své existence. Zajišťovací směnkou se může stát i po určité době v oběhu nebo tuto funkci může ztratit během svého života. Směnka slouží také jako úvěrový platební prostředek, jako možnost získání peněz v hotovosti, získání likvidních prostředků. Pro určení funkce směnky je podstatná smlouva, kde je tato funkce určena.

Směnka je definovaná jako obchodovatelný cenný papír s přesně vymezenými zákonnými náležitostmi, kterým se směneční dlužníci zavazují majiteli směnky zaplatit částku směnkou určenou, v určitou dobu a na určitém místě. Mezi náležitosti se řadí zejména bezpodmínečný, nesporný a přímý závazek.

Právními prameny směnečného práva jsou

- zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový (dále jen ZSŠ),
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (nový).

Se vznikem NOZ došlo ke zrušení zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, které upravovaly právní vztah směnek před 1. 1. 2014.

Členění směnek je velice důležité pro použití směnky k zajištění pohledávek

1. podle výstavce:

- a. směnka vlastní – dlužník je výstavcem, který se zavazuje věřiteli zaplatit stanovenou sumu v určitý den a na určitém místě,
- b. směnka cizí – výstavce dává příkaz dlužníkovi, aby mu zaplatil stanovenou sumu v určitý den a na určitém místě,

2. podle splatnosti (§ 33 ZSŠ):

- a. vistasměnka (na viděnou) – musí být zaplacená v okamžiku předložení dlužníkovi nejpozději do 1 roku od vystavení,
- b. datosměnka (na určitý čas po datu vystavení) – na směnce je uveden čas od data vystavení směnky,
- c. lhůtní vistasměnka (na určitý čas po viděné) – k zaplacení dojde ve lhůtě následující po viděné, která je uvedena na směnce,
- d. směnka fixní, denní (na určitý den) – uvede se konkrétní den zaplacení směnky.

Dle ust. § 1 ZSŠ musí směnka cizí obsahovat:

- 1. označení, že jde o směnku,
- 2. bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu,
- 3. jméno směnečníka,
- 4. údaj splatnosti,
- 5. údaj místa, kde má být placeno – v případě neuvedení místa je směnka stále platná, za místo placení je považováno bydliště či sídlo směnečníka,
- 6. jméno toho, komu nebo na jehož řád má být placeno,
- 7. datum a místo vystavení směnky,
- 8. vlastnoruční podpis výstavce.

Jestliže směnka neobsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, je neplatná jako směnka cizí.

Vlastní směnka má shodné povinné náležitosti podle § 75 ZSŠ jako směnka cizí, krom údajů o směnečníkovi, neboť sám výstavce je vázán k zaplacení směnky.

Eskont směnky

Eskont směnky se provádí, pokud majitel směnky potřebuje získat peněžní prostředky před dobou splatnosti směnky. Majitel směnky může v době, mezi jedním měsícem a 180 dny před splatností požádat banku o eskont směnky. Banka rozhoduje sama, zda, kdy a za jakých podmínek odkoupí věřitelovy pohledávky.

Banka s věřitelem uzavře smlouvu o eskontním úvěru, čímž se stane banka majitelem směnky. Banka připiše výnos snížený o diskontní sazbu na účet věřitele. O výši diskontní sazby se vzájemně dohodnou.

3.2.14 Faktoring

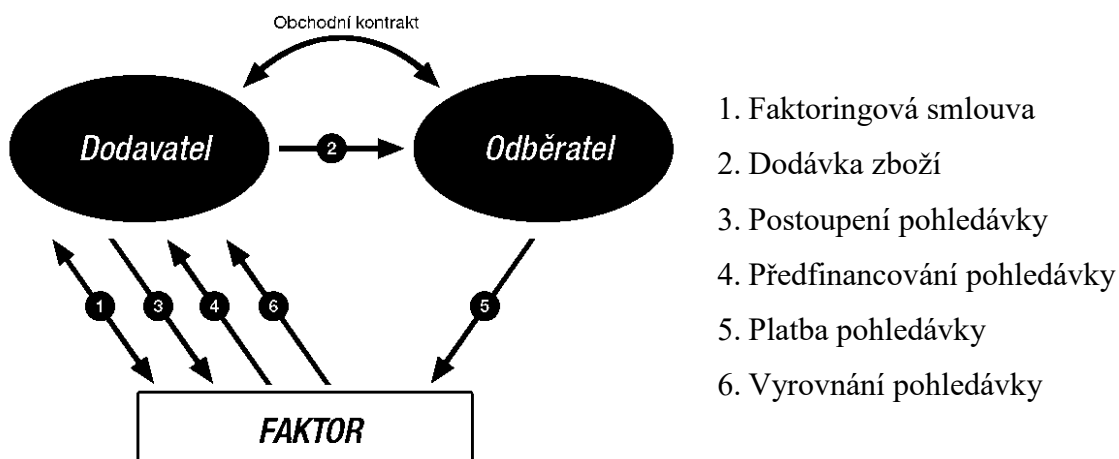
Faktoring znamená předem smluvně sjednaný odkup krátkodobých pohledávek faktoringovou organizací. Jedná se o pohledávky s obvyklou splatností do 180 dnů, které nejsou jistěny žádným ze zajišťovacích prostředků. Dodavatelé zboží či služeb převádějí na faktora pohledávky, které vznikly při prodeji na fakturu. Faktoringová společnost se tak stává věřitelem a přebírá od dodavatele veškeré riziko, že kupující nebude schopen či ochoten zaplatit. Faktoringovou společností často bývají banky.

Písemná smlouva o postoupení pohledávky, tzv. faktoringová smlouva, se nejčastěji uzavírá na určité časové období. Faktor se zavazuje, že bude určitou část pohledávek proplácet dodavateli bez ohledu na to, zda odběratel pohledávku skutečně zaplatil. Jestliže původní věřitel poruší smluvní podmínky tím, že např. nedodá zboží nebo dodá vadné zboží, pouze tehdy odpovídá za pohledávku věřitel.

Z pohledu dodavatele plní faktoring 3 základní funkce. Přenáší riziko možného nesplacení pohledávky na faktoringovou společnost. Funguje jako nástroj financování, neboť faktor proplácí sjednanou výši z pohledávek okamžitě, nikoliv až ve lhůtě splatnosti. Tím nemusí vázat finanční prostředky v pohledávkách. Na faktoringovou společnost přechází i správa pohledávek. Faktor provádí evidenci pohledávek, jedná s celními orgány nebo sjednává pojištění. Každá konkrétní faktoringová operace nemusí využívat všechny tyto funkce, záleží na dohodnutých podmínkách mezi smluvními stranami.

Dodavatel vystaví odběrateli fakturu, na které dopíše dovětek tzv. cesní formulí, ze které odběrateli plyne povinnost uhradit fakturu faktoringové organizaci. Dodavatel zároveň zašle kopii faktury faktoringové společnosti. Novým věřitelem odběratele se stává faktoringová organizace. Schéma faktoringu znázorňuje Obr. 3. 1.

Obr. 3. 1 Schéma faktoringu

Zdroj: Genfinance: *Faktoring* [online]. [cit. 2017-02-23]. Dostupné z:

<http://www.genfin.cz/faktoring.php/>

Tab. 3. 4 Varianta účtování faktoringu – odběratel platbu uhradil

	Text účetního případu	Částka	MD	D
1.	Vystavená faktura za odběratelem	100 000	311	6xx (+ 343)
2.	Odpis pohledávky za odběratelem	100 000	546	311.100 ⁶
3.	Vznik pohledávky za faktorem	100 000	311.200 ⁷	646
4.	Vyplacení zálohy (částečné úhrady) faktorem za postoupení (70 %)	70 000	221	311.200
5.	Měsíční vyúčtování úroku	1 000	562	321
6.	Měsíční vyúčtování poplatku	100	568	321
7.	Připsání platby od faktora (úhrada doplatku)	30 000	221	311.100

Zdroj: Vlastní zpracování

3.2.15 Forfaiting

Forfaiting je definován jako odkup středně a dlouhodobých pohledávek forfaitingovou organizací. Jejich splatnost je delší než 180 dnů. Ve většině případů jsou za zahraničním subjektem a musí být zajištěné (např. dokumentárním akreditivem, bankovní zárukou, směnkou

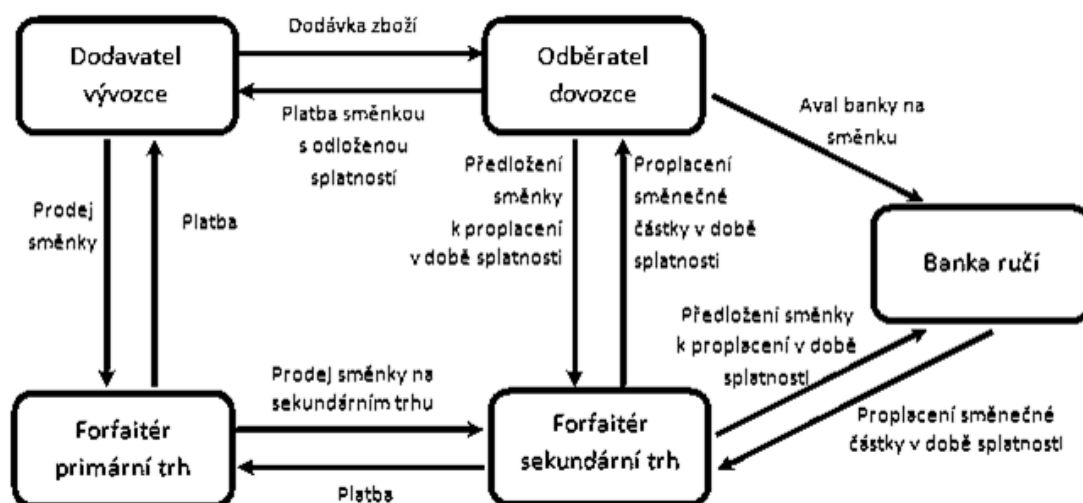
⁶ 311.100 – Pohledávka za odběrateli

⁷ 311.200 – Pohledávka za faktoringovou společností

atd.). Stejně jako u faktoringu, přebírá forfaitingová organizace odkupem pohledávky veškeré riziko nesplacení ručitelem i odběratelem.

Jestliže odběratel nesplní svůj dluh forfaitingové společnosti, může jej společnost vymáhat po osobách, které se za kontrakt zaručily některým ze zajišťovacích prostředků.

Obr. 3. 2 Schéma forfaitingu

Zdroj: Forfaiting, *MANAGEMENT MANIA* [online]. 2016 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/forfaiting/>

Mezi nevýhody patří:

- snižování potřeby úvěrů,
- převádění měnového a kurzového rizika,
- převádění rizika nedobytnosti pohledávky na forfaitingovou společnost.

Forfaiting se liší od faktoringu tím, že je zaměřen především na zahraniční obchod, odkupuje pouze pohledávky zajištěné zajišťovacím instrumentem. Veškeré rozdíly jsou vyznačeny v Tab. 3. 5 Rozdíl mezi faktoringem a forfaitingem.

Tab. 3. 5 Rozdíl mezi faktoringem a forfaitingem

Pohledávky	se platností	za subjektem	zajištěné	postupované
Faktoring	krátkou	domácím	nijak	ve skupinách
Forfaiting	dlouhou	zahraničním	např. směnkou	samostatně

Zdroj: HLAVÁČ, Petr. *Jak vám může posloužit faktoring nebo forfaiting?* [online]. 22. 3. 2006. [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/jak-vam-muze-poslouzit-faktoring-nebo-forfaiting/>

3.2.16 Postoupení pohledávky

Věřitel jako postupitel může celou pohledávku nebo jen její část postoupit smlouvou jiné osobě, tzv. postupníkovi. Postoupení může proběhnout i bez souhlasu věřitele. Právní úpravu nalezneme v § 1879 až 1887 NOZ.

Postupník během postoupení pohledávky nabývá také její příslušenství a práva spojená s pohledávkou, včetně jejího zajištění. Postupitel je povinen podle § 1880 odst. 2 NOZ vydat potřebné doklady o pohledávce a informovat ho o všem, co je zapotřebí k uplatnění pohledávky.

Nelze postoupit pohledávku, která zaniká smrtí nebo pohledávku, jejíž obsah by se změnou věřitele změnil k tíži dlužníka.

Ve většině případů věřitel postupuje pohledávku za úplatu, aby získal prostředky vázané v pohledávce. Je možné pohledávku postoupit i bezúplatně.

Postupitel odpovídá postupníkovi za pohledávku, která byla postoupena za úplatu v souladu s ust. § 1885 NOZ. Odpovídá za trvání pohledávky a ručí za její dobytnost až do výše přijaté úplaty s úroky. To neplatí, pokud postupník věděl, že pohledávka je nejistá, nedobytná nebo budoucí. Postupník neodpovídá za dobytnost pohledávky, stala-li se nedobytnou až po jejím postoupení.

3.3 Vymáhání pohledávek

Ze statistik vyplývá, že každý měsíc řeší problém s vymáháním pohledávky stovky věřitelů. Většina dlužníků nevytváří pohledávku s přímým úmyslem neplnit svůj závazek. U dlužníka dochází ke změně priorit a své finance začne používat způsobem, který věřitele poškozuje. Příčiny, které způsobí změnu dlužníkových priorit, jsou různé, ale situace musí být okamžitě řešena, aby dlužník nezpůsobil větší škody, které mohou vyvrcholit až do nulové schopnosti plnit své závazky.

Pohledávka, která nebyla dlužníkem uhrazena ve lhůtě splatnosti je označována za problematickou pohledávku. Tím, že dlužník pohledávku nezaplatí včas, získává od dodavatele zboží a služeb levný či zcela bezplatný úvěr. Dodavatel se dostává do situace, kdy je pohledávka obvykle těžce vymahatelná nebo je její proplacení nejisté.

Hlavním faktorem ve vymáhání pohledávek je včasnost zahájení vymáhání. Pravděpodobnost vymožení se snižuje v důsledku postupného stárnutí pohledávky.

Cílem vymáhání pohledávek je zaplacení pohledávky dlužníkem pomocí zákonných prostředků tak, aby věřiteli nevznikla újma, případně byla minimální. V případě neuhrazení pohledávky do splatnosti, je nutné soustředit veškeré podklady (faktura, smlouva, dodací list apod.) vzniklé pohledávky a ověřit existenci dlužníka, zda není v konkursu nebo v likvidaci.

Jak tvrdí Vondráková (2011, s. 125): „*Vždy se vyplatí vzniku problematické pohledávky předcházet než vzniklou problematickou pohledávku následně řešit.*“

3.3.1 Vymáhání pohledávky věřitelem

Věřitel činí jednotlivé kroky směřující k nápravě zaplacení pohledávky (Vondráková, 2011):

1. ověří si u dlužníka, zda skutečně dostal fakturu, kterou má uhradit. V případě pochybností je nutné zaslat dlužníkovi kopii faktury,
2. je-li doručení faktury potvrzeno, a přesto k platbě nedošlo, následuje upomínka. Zpravidla bývá telefonická, neboť je z hlediska času efektivní, ale nelze ji prokázat pro případ dalšího řízení. Často bývá využívána upomínka pomocí elektronické pošty, která je stejně efektivní jako telefonická, je však na rozdíl od telefonické upomínky prokazatelná,
3. neuhradí-li dlužník fakturu na základě telefonické a e-mailové upomínky, následuje oficiální písemná upomínka, v níž je uveden náhradní termín platby. Zasílá se doporučenou poštou nebo se osobně doručí proti potvrzení kopie upomínky na sídlo firmy dlužníka,
4. pokud i přesto nedojde k úhradě pohledávky, provede se druhá písemná upomínka, ve které by mělo být dlužníkovi dáno najevo, že se jedná o poslední možnost úhrady smírnou cestou. Upomínka by měla obsahovat upozornění na uplatnění smluvní pokuty, úroků z prodlení, odstoupení od smlouvy, zveřejnění dlužníka v databázi dlužníků, soudním či exekucním řízením apod. Dlužník si musí být vědom, že věřitel se bude snažit dobýt pohledávku všemi možnými dostupnými způsoby.

Výsledkem upomínek může být zjištění, že se dlužník nachází ve finančním problému. Je vhodné s dlužníkem sepsat tzv. uznání dluhu nebo se domluvit na sepsání splátkového kalendáře.

Ve fázi upomínání se věřitel může pokusit o dodatečné zajištění pohledávky např. zástavním právem, ručením, směnkou atd.

3.3.2 Vymáhání pohledávky inkasní kanceláří

Nemá-li věřitel možnost zabývat se vymáháním svých pohledávek osobně, může využít služeb inkasní kanceláře. Důležitým kritériem pro výběr inkasní kanceláře bývá cena poskytovaných služeb. Věřitel se na inkasní kancelář může obrátit kdykoliv v průběhu trvání prodlení dlužníka. Předpokladem je předat inkasní kanceláři maximum dokladů prokazujících existenci pohledávky (Vondráková, 2011).

Inkasní kancelář má možnost zjistit platební historii dlužníka, aktuální stav bonity dlužníka, pomocí veřejných informačních zdrojů či detektivních společností vyhledat dlužníka, poskytnout informace o případném vstupu dlužníka do likvidace nebo konkursu apod. Zároveň sleduje lhůty týkající se promlčení pohledávek.

Inkasní proces je realizován pomocí písemných instrumentů, telefonních a SMS kontaktů s dlužníkem a v případě zájmu klienta i formou osobních setkání u dlužníka. Všechny fáze inkasního procesu by měly být realizovány dle platných právních norem. K realizaci pohledávky není vhodné užívat zastrasování či jiné formy nekalé činnosti. Při jednání s dlužníky nepoužíváme otevřenou korespondenci, stejně tak neoznačujeme na korespondenci její obsah. S dlužníky bychom měli jednat důrazně, ale vždy v mezích slušnosti a morálky. Vždy by se mělo usilovat o mimosoudní vyřešení záležitosti. K soudnímu řešení přistupovat až po využití veškerých dostupných způsobů řešení smírnou cestou.

3.3.3 Rozhodčí řízení

Jde o alternativní způsob řešení sporů. Jak tvrdí Vondráková (2011, s. 289): „*Rozhodčí řízení (také nazýváno arbitráž) je definováno jako rozhodování sporů soukromými osobami nebo nestátními rozhodčími institucemi, kterou jsou oprávněny na základě právních předpisů takový spor projednat a rozhodnout.*“

Rozhodčí řízení je upraveno v zákoně č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (dále jen zákon o rozhodčím řízení).

Rozhodčí řízení je vhodné pro vymáhání pohledávek z majetkových sporů, sporů z burzovních obchodů a obchodních sporů, kde předmětem jsou komodity obchodovatelné na burze. Ze zákona je zřízen nestranný Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

Zahajuje se podle § 14 zákona o rozhodčím řízení žalobou a je zahájeno dnem, kdy žaloba došla stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci. Podání žaloby má tytéž právní účinky,

jako kdyby byla v této věci podána žaloba u soudu. Spory mohou být rozhodovány před stálými rozhodčími soudy. Rozhodci musí být nezávislí a nestranní. Existuje seznam rozhodců, který je veřejně přístupný na internetových stránkách <http://rozhodci.justice.cz/>. Ministerstvo spravedlnosti o každém rozhodci zveřejňuje jméno a příjmení, číslo osvědčení, den zápisu do seznamu, důvod a den vyškrtnutí ze seznamu. Výsledkem rozhodčího řízení je rozhodčí nález.

Rozhodčí řízení končí právní mocí rozhodčího nálezu, nebo doručením usnesení v případě, kdy se nevydává rozhodčí nález. Usnesení musí být podepsáno, odůvodněno a doručeno.

Od 1. 12. 2016 došlo k novele zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, která bezprostředně navazuje na rozhodčí řízení. Zásadní rozdíl spočívá v tom, že smlouvy uzavřené mezi podnikatelem a spotřebitelem nebudou v případě sporu vůbec podléhat rozhodčímu řízení. Možnosti řešení sporů ze spotřebitelských smluv, budou moci být řešeny pouze soudní cestou. Došlo-li k uzavření spotřebitelské smlouvy s rozhodčí doložkou do 1. prosince 2016, bude se ke sporu přistupovat dle zákona o rozhodčím řízení účinném ke dni uzavření rozhodčí smlouvy.

3.3.4 Soudní vymáhání

Po vyčerpání všech mimosoudních cest přichází na řadu soudní vymáhání. Jedná se o časově a finančně náročný proces s nutností získat nezbytné informace o finanční situaci dlužníka. Běžně se zahajuje na základě klasické žaloby doručené soudu. V žádosti o podání žaloby by měla být uvedena obchodní firma, místo podnikání dlužníka a částka, která má být u soudu uplatněna. Žádost je potřeba doplnit doklady a písemnostmi (faktura, dokumenty, které prokazují existenci pohledávky, smlouvu atd.). Součástí jsou upomínky k zaplacení dlužné částky.

Při soudním řešení vystupuje soud v roli pasivního hodnotitele, který z doložených tvrzení účastníků sporu posuzuje, kdo, v čem a v jaké míře právo porušil či naplnil. Obchodní soudní spor je založen především na důkazech a na schopnosti využít je co nejvíce ve svůj prospěch.

Nevýhodou soudního řízení je nutnost dalšího investování do pohledávky (soudní poplatky, odměna pro advokátní kancelář, aj.) a fakt, že soudní proces může trvat i několik let.

Výhoda spočívá v tom, že dlužnou částku lze navýšit o náklady spojené s vymáháním, které platí dlužník. U majetných dlužníků umožňuje efektivní vymáhání formou exekuce.

Pravomocné rozhodnutí soudu o povinnosti dlužníka zaplatit pohledávku, neznamená, že ji dlužník opravdu uhradí. Věřitel může pohledávku vymáhat v rámci exekučního řízení.

Z účetního hlediska umožňuje zahájení soudního řízení uplatnit zákonnou opravnou položku až do výše 100 % hodnoty pohledávky podle ZRE. Soudní poplatky jsou účtovány do nákladů na účet 538 – Ostatní daně a poplatky.

Při vymáhání pohledávek v zahraničí je třeba vyhledat zahraniční advokátní kancelář, vyjednat s ní sepsání a podání předžalobní upomínky a samotné žaloby, uhradit soudní poplatky a odměnu advokáta za právní zastupování. Nezbytné je zajištění soudního překladu dokumentů, popř. jejich legalizaci.

3.3.5 Pohledávky v insolvenčním řízení

Aktuální právní úpravu najdeme v zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen insolvenční zákon, příp. IZ).

IZ řeší úpadek a hrozící úpadek dlužníka soudním řízením, tak aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem a oddlužení dlužníka.

Své pohledávky si věřitelé uplatňují pomocí přihlášky pohledávky. Obsahuje osvědčující okolnosti a písemnosti, které se těchto okolností týkají. V přihlášce se věřitel dovolává svého zajištění.

Mezi pohledávky, které se v insolvenčním řízení neuspokojují, jsou úroky a poplatky z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů, mimosoudní sankce postihující majetek dlužníka apod. (§ 170 IZ).

Úpadek

Stav úpadku nastává, jestliže dlužník má více věřitelů, tj. alespoň dva, peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů po splatnosti, tyto závazky není schopen plnit, je v platební neschopnosti. Dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo je neplní po dobu delší 3 měsíců po splatnosti, nebo není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí (Smrčka, Plaček, Schönfeld, Louda, 2016).

Existují dva typy úpadku. Jak tvrdí Smrčka, Plaček, Schönfeld a Louda (2016, s. 24): „Můžeme je nazvat úpadkem zjevným a skrytým, nebo také platební neschopností a předlužením.“

Možnosti způsobu řešení úpadku jsou následující:

- a) konkurs,
- b) reorganizace,
- c) oddlužení,
- d) zvláštní způsoby řešení, které stanoví zákon pro určité subjekty, nebo pro určité druhy případů.

Dne 19. 1. 2017 Senát Parlamentu ČR schválil novelu IZ, účinnou od 1. 7. 2017, kterou se upravují některá ustanovení IZ. Novinkou je odměňování správců za zpracování přihlášek pohledávek při řešení úpadku dlužníka oddlužením. Během oddlužení je celý přezkum pohledávek přenesen na správce. Odměna správce je však snížena na ¼ oproti normální odměně. Ze všech insolvenčních řízení představují cca 80–90 % jen oddlužení.⁸ Významnou změnou je systém přidělování insolvenčních věcí. Pro konkurzy a oddlužení se počítá s krajským systémem přidělování insolvenčního nápadu.

Oddlužení (osobní bankrot dlužníka)

Jak definuje Vondráková (2011, s. 379): „*Oddlužení je způsob řešení úpadku nebo hrozícího úpadku, který může navrhnout dlužník, jež není podnikatelem. Oddlužení se provádí buď zpeněžením majetkové podstaty, nebo plněním pětiletého splátkového kalendáře.*“

Dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkovy úpadku oddlužením, jestliže s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde. Platí, že věřitel souhlasí, pokud nejpozději spolu s přihláškou své pohledávky výslovně nesdělí, že s řešením úpadku oddlužením nesouhlasí, a toto své stanovisko odůvodní, jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka nebo jde o pohledávku zajištěného věřitele (§ 389 IZ).

Konkurs

Konkurs spočívá v tom, že jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud IZ nestanoví jinak. Na insolvenčního správce přechází právo

---

⁸ ŠRÁMEK, Dušan. *Odborníci: Novela insolvenčního zákona přinese odbřemenění soudů, ale i restrikce práv věřitelů* [online]. 2016 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/04/odbornici-novela-insolvenčního-zákona-prinese-odbremeneni-soudu-ale-i-restrikce-prav-veritelu/>

nakládat s majetkovou podstatou. Konkurs vede k zániku dlužníka podniku, aby mohly být uspokojeny pohledávky věřitelů.

Reorganizace

Spočívá v postupném uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníka podniku. Pomocí soudem schváleného reorganizačního plánu, dochází k ozdravení hospodářství podniku. Plnění tohoto plánu průběžně kontrolují věřitelé.

Reorganizace je určena spíše pro větší podniky. Není přípustná pro dlužníka, který je právnickou osobou, obchodník s cennými papíry nebo osoba oprávněna k obchodování na komoditní burze.

Reorganizace je přípustná, jestliže celkový roční úhrn čistého obratu dlužníka dosáhl za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu alespoň padesát milionů korun, nebo zaměstnává minimálně padesát zaměstnanců v pracovním poměru.

3.3.6 Exekuční řízení

Jestliže dlužník neuhradí svůj dluh ani na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí soudu, je možné vymáhat pohledávku v exekučním řízení. Exekuční řízení se zahajuje na návrh oprávněného. Zahájeno je dnem, kdy exekuční návrh byl doručen exekutorovi. Účastníky exekučního řízení jsou oprávněný (věřitel, dodavatel) a povinný (dlužník, odběratel). Exekuci vede exekutor. Schéma fáze exekučního řízení najdeme v Příloze č. 2.

Dlužnou částku lze uhradit zaplacením peněžité částky, například srážkou ze mzdy dlužníka, dále přikázáním pohledávky, správou nemovité věci dlužníka, prodejem movitých a nemovitých věcí nebo zřízením zástavního práva k nemovitostem.

V případě neúspěšného vymáhání pohledávek exekucí, musí náklady spojené s exekučním řízením uhradit oprávněný, tj. věřitel.

4 Vyhodnocení a návrhy řešení zajištění pohledávek ve společnosti s.r.o.

V úvodu praktické části této práce jsou shrnuty základní údaje a profil konkrétní společnosti, předmět jejího podnikání i její organizační struktura. Graficky je znázorněn vývoj zaměstnanců v jednotlivých letech. Popisuje účetnictví společnosti a vykazování pohledávek v rozvaze, v tabulkovém provedení. Dokumentuje způsoby účtování u pohledávky za odběrateli. Podrobněji se zabývá jejími pohledávkami po splatnosti.

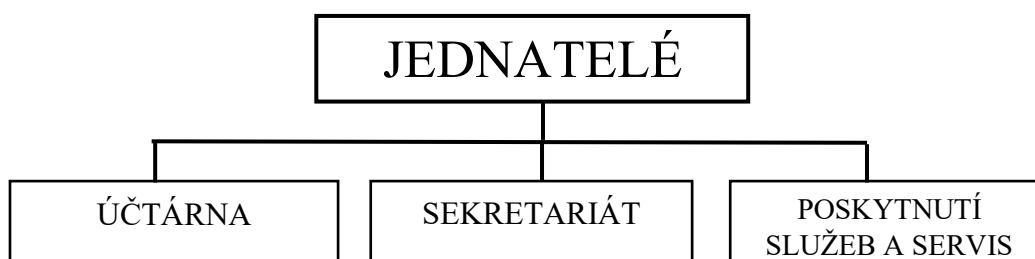
4.1 Profil společnosti

Zmiňovaná obchodní společnost s právní formou společnosti s ručením omezeným byla založena na základě společenské smlouvy s následným zápisem do obchodního rejstříku. Statutárním orgánem jsou jednatelé. Jedná se o společnost s rodinnou tradicí již od roku 1991, nacházející se v Moravskoslezském kraji v blízkosti města Ostravy. Společnost zajišťuje servisní práce na vyhrazených elektrických zařízeních, které jsou prováděny ve více než 160 firmách, podnikajících ve vodních elektrárnách, těžebních dolech, vodárnách apod. Rozhodující předmět podnikání je oprava a údržba elektrických motorů, generátorů, transformátorů a elektrických rozvodných a kontrolních zařízení. Mimo jiné provádí nákup a následný prodej zboží týkající se elektrických zařízení. Řadí se mezi menší podniky, které nepodléhají auditu. Základní kapitál společnosti činí 200 000,- Kč.

Organizační struktura

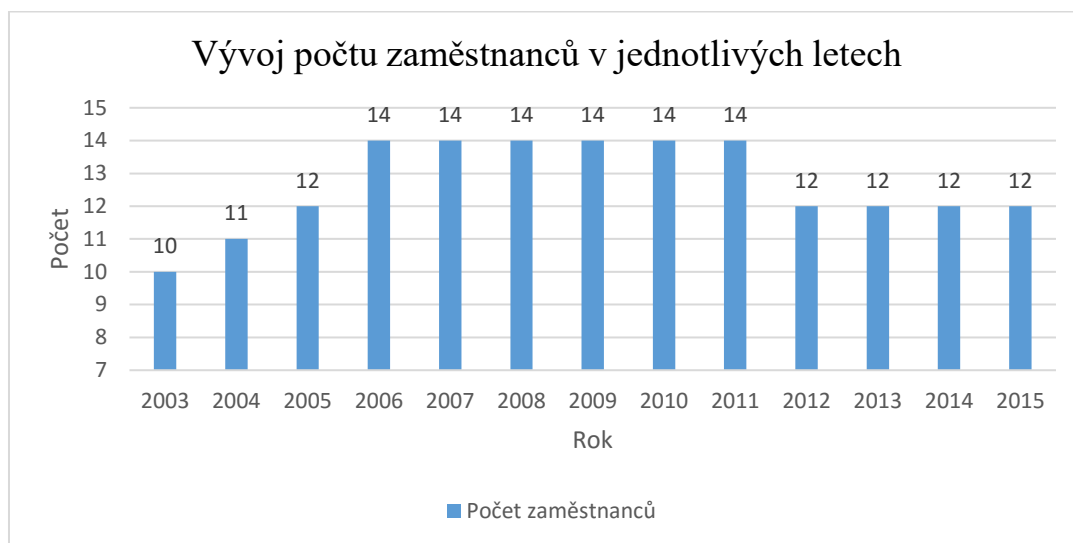
Společnost vlastní tři jednatele. Organizační struktura je vyznačena na Obr. 4. 1. Aktuálně zaměstnávají 12 zaměstnanců (včetně tří společníků), kde nejzkušenější pracovník má více než třicetiletou praxi v oboru. Graf 4. 1 znázorňuje počet zaměstnanců, který se v jednotlivých letech výrazně nemění, což vypovídá o stabilitě společnosti.

Obr. 4. 1 Organizační struktura společnosti

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4. 1 Znázornění vývoje zaměstnanců v letech 2003–2015

Zdroj: Vlastní zpracování z přílohy k účetní závěrce

Z grafu je zřejmé, že od roku 2003 do roku 2006 došlo k nárůstu počtu zaměstnanců. Od roku 2006 počet zaměstnanců stagnoval. K poklesu počtu pracovníků došlo v roce 2012. Tento stav trvá do letošního roku. Navýšení počtu zaměstnanců v budoucích letech společnost neplánuje. Pracovníci jsou dostatečně kvalifikovaní a zkušení, tím zvýšení pracovní zátěže zvládají bez problémů.

Účetnictví společnosti

Účetní jednotka účtuje v podvojném účetnictví. Používá obecné zásady, účetní metody a způsoby ocenění v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění. K zaúčtování účetních případů firma používá účetní program. Účetní operace jsou zaúčtovány na základě účetních dokladů. Z účetních písemností ÚJ, které má k dispozici, sestavuje na konci účetního období účetní závěrku. Obsahuje rozvahu, výkaz zisku a ztráty a podrobně zpracovanou přílohu k účetní závěrce. Nemá povinnost zveřejňovat výkaz o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu. Účetní závěrku zveřejňuje ve Veřejném rejstříku dle ZoÚ.

Pro účtování nakupovaných zásob používá způsob B. Nakupované zásoby jsou oceňovány pořizovací cenou. Vedlejší náklady související s pořízením jsou evidovány na samostatném analytickém účtu. Materiál a zboží jsou nakupovány na konkrétní zakázku. Společnost neměla v průběhu roku zásoby skladované déle než jeden měsíc.

Účtování zásob vlastní výroby se v průběhu účetního období neprovádí. Vynaložené náklady na výrobu se běžně účtují na účtech třídy 5 – Náklady. Stav zásob dle inventarizace k 31. 12. se zaúčtuje souvztažně MD skupiny 12 – Zásoby vlastní výroby a Dal účtové skupiny 58 – Změna stavu zásob, na základně operativních kalkulačních vzorců stanovených organizací s ohledem na množství vykonané práce a kalkulační přírážku, vztaženou k materiálu spotřebovaném za účetní období a evidenčně veden prostřednictvím skladu materiálu (bez kalkulovaného zisku). Vlastní realizované odběratelské zakázky jsou z hlediska doby realizace krátkodobé.

Dlouhodobý drobný majetek, hmotný i nehmotný, se při pořízení účtuje přímo do nákladů s analytickým rozlišením, do a nad 5 000 Kč pořizovací ceny. Majetek nad 5 000 do 40 000 Kč je operativně sledován a podléhá inventarizaci.

Účetní odpisy dlouhodobého hmotného majetku jsou stanoveny individuálně dle míry použití a ve většině případů shodně s daňovými. U dlouhodobého nehmotného majetku je účetní odpis odvozen od doby užití. V účetním období je způsob zvolený pro účetní odpisy neměnný.

Pohledávky nalezneme v rozvaze na straně aktiv. Podrobné členění pohledávek v rozvaze a jejich hodnotu nám uvádí Tab. 4. 1.

Tab. 4. 1 Struktura pohledávek v rozvaze za rok 2015 (v tisících Kč)

Označ.	AKTIVA	Číslo řádku	Brutto	Korekce	Netto
C	Oběžná aktiva	031	+ 8 132	+ 0	+ 8 132
C. III	Krátkodobé pohledávky	048	+ 5 038	+ 0	+ 5 038
C. III. 1.	Pohledávky z obchodních vztahů	049	+ 4 865	+ 0	+ 4 865
C. III. 6.	Stát – daňové pohledávky	054	+ 0	+ 0	+ 0
C. III. 7	Krátkodobé poskytnuté zálohy	055	+ 173	+ 0	+ 173

Zdroj: Vlastní zpracování dle účetní závěrky společnosti

Výše uvedená tabulka obsahuje pouze krátkodobé pohledávky, neboť společnost neeviduje dlouhodobé pohledávky se splatností nad 1 rok. Celková výše krátkodobých pohledávek činí k 31. 12. 2015 celkem 5 038 tis. Kč. Sloupec korekce obsahuje nulovou hodnotu, protože společnost nevytváří opravné položky k pohledávkám.

4.2 Charakteristika pohledávek v obchodní společnosti

Účetní jednotka má zpracovány vnitropodnikové směrnice týkající se řízení pohledávek. Stanovují způsob přepočtu z cizích měn na české koruny nebo způsob ocenění pohledávek a závazků.

Způsob přepočtu pohledávek v cizích měnách na českou měnu

Pro přepočet cizích měn na českou měnu u závazků a pohledávek, účetní jednotka používá denní kurz dle kurzu ČNB. Při pořízení deviz či valut, prodeji, tj. prováděním úhrady nebo inkasa korunového účtu, účtuje ÚJ v reálném kurzu komerční banky, ve které cizí měnu prodává či kupuje. Valutové pokladny jsou vedeny dle jednotlivých zahraničních měn.

Způsob ocenění pohledávek

Společnost pohledávky oceňuje ve jmenovité hodnotě. Firma netvoří opravné položky ani odpisy pohledávek.

Informace o obchodních partnerech

Společnost získává informace o důvěryhodnosti svých obchodních partnerů z databáze Ares, která je spravována Ministerstvem financí ČR. Poskytuje rychlé a obecně dostupné informace o jednotlivých subjektech. Společnost vyhledává údaje o tom, zda je odběratel plátce DPH, a zaměřuje se na informace o jeho platební morálce. Databáze Ares je veřejně přístupná na internetových stránkách http://www.info.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz.

Druhy vzniku pohledávek

Ve společnosti se evidují převážně krátkodobé pohledávky z obchodních styků, které mají dobu splatnosti do 1 roku. Většina pohledávek vzniká na základě vystavených faktur odběratelům, které mají vždy písemnou formu. Faktury mívají zpravidla dobu splatnosti do 14 dnů, objevují se i delší doby splatnosti, maximálně však do 60 dnů. Vzor faktury nalezneme v Příloze č. 3. V účetnictví se účtují na účtu 311 – Pohledávky z obchodních vztahů a jsou analyticky rozlišeny podle jednotlivých dlužníků.

Zbývající část pohledávek se splatností do jednoho roku tvoří daňové pohledávky a krátkodobé poskytnuté zálohy.

Tab. 4. 2 Vývoj pohledávek společnosti v letech 2013–2015 (v tisících Kč)

Druh pohledávky	Rok		
	2013	2014	2015
Pohledávky z obchodních styků	4 945	6 114	4 865
Krátkodobé poskytnuté zálohy	0	55	173
Pohledávky vůči státu	15	187	0
Celková výše krátkodobých pohledávek	4 960	6 356	5 038

Zdroj: Vlastní zpracování podle účetních výkazů společnosti

Tab. 4. 2 znázorňuje vývoj pohledávek v jednotlivých letech od roku 2013 do roku 2015. Tabulka ukazuje, že převážnou část celkové výše krátkodobých pohledávek tvoří pohledávky z obchodních vztahů. V roce 2015 společnost poskytla krátkodobé zálohy ve výši 173 tisíc Kč. V posledních dvou letech tuto možnost poskytuje stále častěji. Pohledávky vůči státu jsou tvořeny z titulu přeplatku na dani z příjmů právnických osob.

Evidence pohledávek

K evidenci pohledávek využívá společnost účetní program, s názvem Money S3, který podává ucelený přehled o všech pohledávkách, které společnost eviduje. Program zároveň upozorňuje společníky na rizikové odběratele, kteří v minulosti měli problém se splácením svých závazků, a tak narušovali finanční stabilitu obchodní společnosti. Při vystavení faktury na určitého odběratele, který již má zaevidovanou jinou pohledávku po splatnosti, ho program označí červeně, čímž upozorňuje společníky na případný budoucí problém spojený s vymáháním pohledávky.

Pohledávky po splatnosti

Tab. 4. 3 Vývoj pohledávek před a po splatnosti v jednotlivých letech (v tisících Kč)

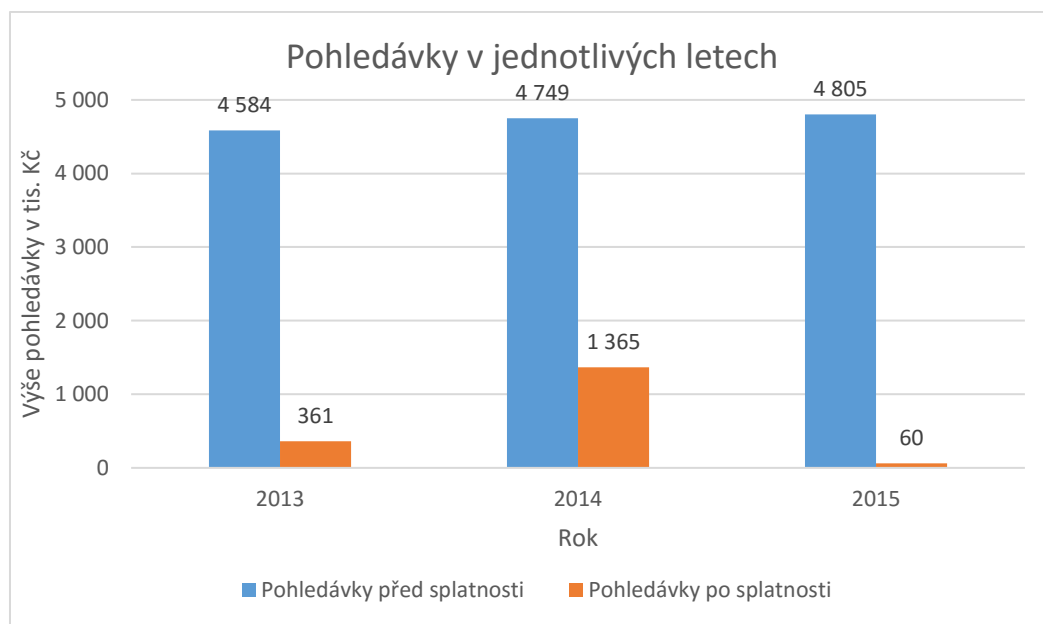
Druh pohledávky	Rok		
	2013	2014	2015
Pohledávky před splatností	4 584	4 749	4 805
Pohledávky po splatnosti	361	1 365	60
Pohledávky z obchodních styků	4 945	6 114	4 865

Zdroj: Vlastní zpracování podle účetních výkazů společnosti

Z Tab. 4. 3 je viditelné, že v letech 2013 a 2015 nebyla výše pohledávek po splatnosti tak vysoká jako v roce 2014, kde pohledávky po splatnosti tvořily téměř 23 % z celkové výše pohledávek z obchodních styků. Rok 2014 přinesl řadu nových obchodů, a s tím spojené i vyšší

riziko nesplacení pohledávek. Je zřejmý vysoký nárůst počtu celkových pohledávek z obchodních styků. V roce 2015 došlo k zásadnímu snížení pohledávek splacených po termínu, neboť společnost začala své obchodní partnery více prověřovat. S dosavadními problémovými partnery přestala společnost realizovat své obchody a našla si nové tuzemské odběratele. Grafické znázornění výše pohledávek představuje Graf 4. 2.

Graf 4. 2 Znázornění pohledávek v jednotlivých letech v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování podle účetních výkazů společnosti

4.2.1 Způsoby zajištění pohledávek v obchodní korporaci

a) ZÁLOHA

Výše zálohy závisí na vzájemné dohodě mezi dodavatelem a odběratelem. Zajištění pohledávky pomocí zálohy využívá společnost pouze u firem se špatnou platební schopností. Výše zálohových částek není nijak stanovena, nicméně nejčastěji společnost vybírá od rizikových odběratelů zálohy ve výši 50 % fakturované částky.

b) PLATBA PŘEDEM

Při realizaci obchodu s odběratelem, který měl v minulosti problémy se splacením svého závazku, využívá společnost zajištění ve formě platby předem. Často tento zajišťovací instrument využívá u nově vzniklých společností, kde lze získat informaci o jeho platební schopnosti velice těžce. Zaplacením celé částky faktury, se odběratel stává důvěryhodným. V případě dlouhodobé spolupráce, společnost tento zajišťovací prostředek vylučuje a poskytuje delší doby splatnosti.

c) ZAPOČTENÍ POHLEDÁVKY

Společnost tuto variantu zániku pohledávky využívá jen ojediněle. Převážně zápočtu pohledávky využívá v případě, kdy dlužníkova společnost provádí službu této společnosti. Jednoduše řečeno, započtením se zabývají pouze v případě realizování „služby za službu“.

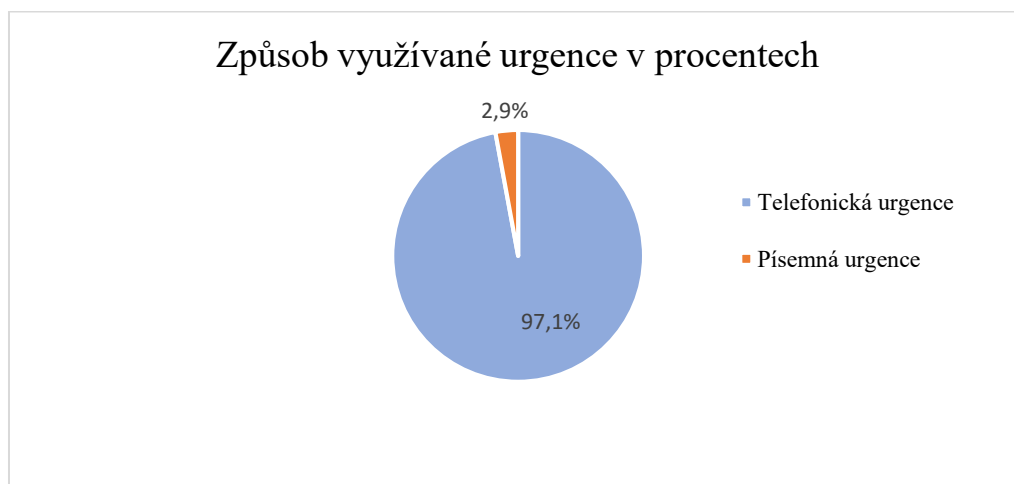
4.2.2 Vymáhání pohledávek po splatnosti ve společnosti

Obchodní společnost nemá pro tento případ speciálně vyčleněné oddělení. Vymáháním pohledávek se ve společnosti zabývá účetní. Jde-li o dlouhodobého partnera, který výjimečně pohledávku neuhradil, zabývá se vymáháním sám vlastník společnosti. Proces vymáhání začíná zpravidla po 14 dnech ode dne data splatnosti faktury. Společnost dává přednost vymáhání mimosoudní cestou.

Nejobvyklejším krokem, který společnost využívá je e-mailové upozornění na blížící se dobu splatnosti. Bývá posíláno těsně před vypršením doby splatnosti. Ignoruje-li dlužník toto upozornění a platbu nepošle, účetní sledované společnosti urguje dlužníka pomocí telefonního hovoru. Důrazně ho vyzývá k zaplacení fakturované částky. Převážně tato urgence postačí a peněžní prostředky se objeví na bankovním účtu společnosti.

Existují i výjimky, kdy pouze telefonická urgence nestačí. Společnost tudíž přistupuje k písemné urgenci, v něž dlužníkovi navrhuje nové datum splatnosti. V příloze dopisu zasílá i možnost využití splátkového kalendáře, který je přesně rozpočítán na jednotlivá období. Graf 4. 3 znázorňuje, kterou variantu urgencye sledovaná společnost nejvíce využívá.

Graf 4. 3 Procentní vyjádření způsobů využívaných urgencí

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů společnosti

Společnost je rovněž připravena k zaslání druhé upomínky. Nicméně za celou dobu existence společnosti nebyl důvod tuto opakovanou upomínku zaslat.

Vylučuje se tím i vymáhání pomocí soudní cesty. Vymahatelnost v tomto případě bývá často zdoluhavá a nepřiměřeně drahá vzhledem k výši pohledávky. Při dlouhodobé spolupráci se budují také dobré vztahy mezi obchodními partnery, proto mají společníci často pochopení s prodlením. Odůvodní-li dlužník včas svou pozdní platbu, společnost nevidí důvod realizovat soudní vymáhání pohledávky.

4.3 Analýza společnosti

Analýza společnosti zkoumá finanční zdraví společnosti. Odhaluje, které finanční cíle se podařilo společnosti splnit, její silné a slabé stránky a výkon společnosti. Představuje základní zdroj informací, pomocí kterých můžeme posuzovat stav finanční situace společnosti. Vytváří předpoklad pro budoucí rozhodování managementu o financování společnosti.

4.3.1 SWOT analýza společnosti

Spočívá v hodnocení a rozboru společnosti. Zkoumá vnitřní a vnější prostředí firmy, tj. okolí firmy. Ve vnitřním prostředí charakterizuje silné a slabé stránky společnosti. Hrozby plynoucí z konkurence a příležitosti pro firmu, klasifikuje vnější prostředí společnosti.

Tab. 4. 4 SWOT analýza společnosti

SILNÉ STRÁNKY	Dlouholetá tradice Postavení na trhu Stálí odběratelé Kvalifikovaní zaměstnanci Moderní technologie Kvalitně zpracované webové stránky Certifikovaní pracovníci	PŘÍLEŽITOSTI	Nová nabídka služeb Práce se zahraničím Snížení nákladů Získání nových zákazníků
SLABÉ STRÁNKY	Malá nabídka doplňkových služeb Nízká zkušenost s vymáháním Malé prostory společnosti	HROZBY	Vznik nového konkurenta Pokles poptávky Přechod zákazníků ke konkurenci Ztráta dobrého jména Odchod zaměstnanců za jinou pracovní nabídkou

Zdroj: Vlastní zpracování

4.3.2 Analýza likvidity a ekonomické aktivity společnosti

Analýzou sledované společnosti zjistíme, jak dlouho má své peněžní prostředky vázané v pohledávkách a zda je společnost schopná hradit své závazky dodavatelům. Napoví nám, jaké způsoby zajištění pohledávek jsou vhodné k řešení situace.

Nástrojem pro sestavení finanční analýzy jsou tzv. poměrové ukazatele. Vycházejí z účetních výkazů, kterými jsou rozvaha a výkaz zisku a ztráty. Mezi poměrové ukazatele můžeme zařadit ukazatele rentability, likvidity, zadluženosti a aktivity. Jednotlivé poměrové ukazatele budou využity pro analýzu sledované společnosti.

Ukazatelé likvidity

Ukazatelé likvidity sledují likviditu společnosti. Likvidita znamená schopnost společnosti hradit své závazky. Aby společnost mohla hradit své závazky, potřebuje úhrady svých pohledávek. K hodnocení likvidity podniku se využívají tři ukazatelé likvidity.

$$\text{Likvidita 3. stupně (běžná likvidita)} = \frac{\text{oběžná aktiva}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (4.1)$$

Běžná likvidita vyjadřuje, kolikrát je společnost schopna uspokojit pohledávky svého věřitele, proměněním oběžných aktiv na peněžní prostředky. Hlavním cílem je, aby podnik hradil krátkodobé závazky z oběžných aktiv k tomu určených.

Optimální hodnota je v rozmezí 1,8 – 2,5 (Scholleová, 2012). Čím bude výsledná hodnota vyšší, tím hrozí menší riziko platební neschopnosti. Vyjde-li výsledná hodnota menší 1, znamená to, že krátkodobé závazky nelze hradit pomocí oběžných aktiv. Potřeba je hradit závazky dlouhodobými zdroji.

$$\text{Likvidita 2. stupně (pohotová likvidita)} = \frac{\text{oběžná aktiva} - \text{zásoby}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (4.2)$$

Optimum je mezi 1 – 1,5 (Scholleová, 2012). Vysoká hodnota je pro management společnosti signál nízké výnosnosti. Znamená to, že velká část oběžných aktiv je ve formě pohotových oběžných aktiv. U podniků poskytujících služby, se pohotová likvidita může rovnat běžné likviditě. Naopak u výrobních společností mohou být tyto ukazatelé odlišné.

$$\text{Likvidita 1. stupně (okamžitá likvidita)} = \frac{\text{finanční majetek}}{\text{krátkodobé závazky}}$$

(4. 3)

Do finančního majetku lze zařadit hotovost, peněžní prostředky na účtech a krátkodobý finanční majetek jako obchodovatelné cenné papíry (Scholleová, 2012). Doporučená hodnota se nachází mezi 0,2 – 0,6. Do krátkodobých závazků lze zařadit i běžné bankovní úvěry.

Tab. 4. 5 Ukazatelé likvidity

Rozvahová položka	Rok	
	2014	2015
Oběžná aktiva	7 878	8 132
Zásoby	0	0
Finanční majetek	1 522	3 094
Krátkodobé závazky	2 224	1 318
Běžná likvidita	3,5	6,2
Pohotová likvidita	3,5	6,2
Okamžitá likvidita	0,6	2,4

Zdroj: Vlastní zpracování podle účetních výkazů společnosti

V Tab. 4. 5 se nachází rozvahové položky, potřebné k výpočtu ukazatelů likvidity. Položka Zásoby má nulovou hodnotu, protože společnost se zabývá poskytováním služeb. Nakoupené zboží slouží ihned k prodeji, proto se běžná a pohotová likvidita rovnají.

Běžná likvidita se v roce 2014 i 2015 pohybuje nad doporučenými hodnotami. V roce 2014 běžná likvidita činí 3,5, což vypovídá, že společnost byla schopna uspokojit své věřitele 3,5krát v případě, že by veškerá svá oběžná aktiva proměnila v peníze. V následujícím roce běžná likvidita stoupla na hodnotu 6,2. Ukazuje, že oběžná aktiva jsou 6,2krát vyšší než krátkodobé závazky.

Pohotová likvidita se také pohybuje nad doporučenými hodnotami. Protože společnost nevlastní žádné zásoby, které jsou nejméně likvidní částí, není možné je od oběžných aktiv odečíst.

Společnost nevlastní žádné cenné papíry. Do finančního majetku řadíme pouze peníze v pokladně a peněžní prostředky na běžném účtu. Okamžitá likvidita v roce 2014 byla na hraně doporučených hodnot. Hodnota 0,6 vypovídá o tom, že část krátkodobých závazků lze uhradit pomocí finančního majetku.

Ukazatelé aktivity

Pomocí ukazatelů aktivity zachycujeme, způsobilost společnosti využít jednotlivé složky majetku. Ukazují, zda má podnik přebytečné kapacity nebo nedostatek produktivních aktiv. Rozlišujeme dva typy ukazatelů aktivity, a to počet obrátů a doba obratu.

Počet obrátů (nebo také rychlost obratu) vyjadřuje, kolik obrátek za určité období bylo realizováno.

$$\text{Obrat pohledávek} = \frac{\text{tržby}}{\text{pohledávky}} \quad (4.4)$$

Vypočtená hodnota udává, kolikrát za rok se pohledávky přemění ve finanční prostředky. Čím vyšší je jejich počet, tím vyšší jsou tržby pro společnost.

Doba obratu vyjadřuje, jak dlouho trvá jedna obrátka, tzn. jak dlouho je majetek vázán v dané položce. Cílem je minimalizovat dobu obratu.

$$\text{Doba splatnosti pohledávek} = \frac{\text{pohledávky}}{(\text{tržby}/360)} \quad (4.5)$$

Doba splatnosti pohledávek udává, jak dlouho musí společnost čekat, než dostane zaplacení za poskytnuté služby. Po dobu od poskytnutí služby do zaplacení poskytuje společnost obchodní úvěr svým odběratelům (Scholleová, 2012).

$$\text{Doba úhrady krátkodobých závazků} = \frac{\text{krátkodobé závazky}}{(\text{tržby}/360)} \quad (4.6)$$

Ukazatel udává za jak dlouho společnost uhradí závazky svým dodavatelům.

Tab. 4. 6 Ukazatelé aktivity

Rozvahová položka	Rok	
	2014	2015
Tržby (v tis. Kč)	22 255	21 839
Pohledávky z obchodních vztahů (v tis. Kč)	6 114	4 865
Krátkodobé závazky (v tis. Kč)	2 224	1 318
Obrat pohledávek	3,6	4,5
Doba splatnosti pohledávek (ve dnech)	98,9	80,2
Doba úhrady krátkodobých závazků (ve dnech)	36	21,7

Zdroj: Vlastní zpracování podle účetních výkazů společnosti

V Tab. 4. 6 jsou uvedeny vypočtené ukazatele aktivity v letech 2014 a 2015. Obrat pohledávek v této společnosti říká, že v roce 2014 se pohledávky obrátily 3,6krát. V roce 2015 se pohledávky přeměnily na finanční prostředky 4,5krát za rok. Průměrně se pohledávky přemění na peníze 4krát. Společnost by se měla snažit tyto hodnoty zvyšovat.

Doba splatnosti pohledávek je v prvním roce sledování neuspokojivě vysoká. Znamená to, že jedna obrátka trvá téměř 99 dnů. V roce 2015 se doba splatnosti ve srovnání s předchozím rokem snížila o 18 dnů, nicméně je stále vysoká. Finanční prostředky jsou v pohledávkách průměrně vázány 90 dnů. Společnost má v pohledávkách uloženo spoustu peněžních prostředků, proto by se měla snažit dobu splacení pohledávek snížit. Příliš dlouhá doba obratu pohledávek může vést k platební neschopnosti společnosti.

Z tabulky je jasné, že společnost hradila své závazky v roce 2014 za 36 dnů. Následující rok se její platební morálka zlepšila na 21 dnů. Ve srovnání s dobou splatnosti pohledávek jsou úhrady krátkodobých závazků nižší po celou dobu sledování. V roce 2015 jsou téměř čtyři krát vyšší splatnosti pohledávek než splatnosti závazků. Znamená to, že sledovaná společnost platí poctivě a rychle, kdežto její odběratelé platí pomaleji, později nebo vůbec.

4.4 Vlastní návrhy řešení zajištění pohledávek

Dobře zajištěná pohledávka dává společnosti vyšší šanci na splnění pohledávky dlužníkem. Sledovaná společnost nevyužívá zajišťovací nástroje, kromě zálohy, platby předem, příp. zápočet služby. Na základě výpočtu ukazatele aktivity byla v posledním sledovaném roce zjištěna doba obratu pohledávek téměř 82 dnů, která není pro společnost v ideální délce. Za dlouhou dobu splatnosti může zhoršená platební morálka odběratelů a malá pozornost věnovaná zajištění.

V první řadě, je vhodné se zaměřit na výběr svých zákazníků. Sběr informací o odběratelích by měl být jedním z prvních zajišťovacích prostředků, již před vznikem pohledávky. Soustředit by se měla na dosavadní platební morálku odběratelů. Důležité informace může vedení společnosti vyčíst z účetní závěrky, zveřejněné ve veřejném rejstříku. Doporučení zní, aby společnost prováděla průběžnou kontrolu solventnosti a likvidity u nových zákazníků, tak i u stávajících. U nových odběratelů může společnost kontaktovat jejich obchodní partnery a zjistit tak informace o platbě svých závazků.

Druhým krokem je zaměření pozornosti na urgenci plateb. Společnost využívá především telefonickou urgenci. Často není telefonická urgence tak účinná jako písemná, např. pomocí e-mailu. E-mailová komunikace ušetří náklady spojené s doručením písemného dopisu pomocí poštovních služeb. Má stejné účinky jako písemná upomínka. V písemné urgenci se může společnost odkazovat na zajišťovací prostředky smluvené při uzavření obchodu. Proto je potřeba zvolit další nástroje zajištění pohledávek.

Vhodným zajišťovacím nástrojem se může stát smluvní pokuta. Smluvní pokuta může být zastrašovacím prostředkem k úhradě pohledávky, neboť dlužník by v konečné fázi zaplatil dlužnou částku i smluvní pokutu z dlužné částky. Smluvní pokuta se stanoví procentem z dlužné částky s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťovaného dluhu. Obchodní partneri by se na tomto smluvním zajištění dohodli při vzniku obchodního styku nebo její výše může být stanovena ve vnitropodnikové směrnici společnosti. Stanovení smluvní pokuty musí být v přiměřené výši. Od 1. 12. 2016 vyšel nový zákon o spotřebitelských úvěrech, který stanovuje výši smluvní pokuty do 0,1 % denně z částky po splatnosti.

Společnost může rovněž využít zajištění pomocí blanko směnky. Směnku lze navrhnout společnosti jako zajišťovací prostředek pro svou jednoduchost a zaručenou návratnost částky. Blanko směnka se používá jako zajišťovací směnka. Nemá všechny části vyplněné, tzn. neobsahuje všechny zákonem požadované náležitosti směnky. Při obchodu s novým odběratelem by při podpisu smlouvy odběratel podepsal i směnku, která by neobsahovala vyplněnou směnečnou sumu a datum splatnosti. Společně s podpisem blanko směnky by došlo k podpisu dohodě o vyplňovacím směnečném právu, která určuje podmínky, za kterých je majitel směnky zmocněn blanko směnku vyplnit. V případně soudního vymáhání tak odpadá povinnost prokazování vzniku závazku. Soudu stačí předložit platnou směnku.

Návrhem k zajištění pohledávky může být notářský zápis se svolením k vykonatelnosti pohledávky. Dochází k podpisu dohody mezi věřitelem a dlužníkem u notáře. Osoba povinná

splatit dluh se zaváže pohledávku splnit. Notářský zápis nemá právní moc do data splatnosti pohledávky. Exekucním titulem se stane až po uplynutí doby plnění. Znamená to, že v případě prodlení s platbou lze podle tohoto zápisu nařídit a provést výkon rozhodnutí nebo exekuci. Vyhne se tak soudnímu řízení.

5 Závěr

Cílem práce bylo charakterizovat pohledávku z účetního, právního a daňového hlediska, aplikovat získané teoretické poznatky v oblasti pohledávek do praxe, analyzovat stav pohledávek v konkrétní obchodní korporaci, zhodnotit dopady na činnost společnosti a navrhnout postupy, které by mohly stávající situaci zlepšit.

V praktické části byla provedena analýza společnosti a následné vyhodnocení finanční situace společnosti. Byla navržena opatření ke zlepšení situace, tedy snížení pohledávek po splatnosti. V úvodu byl představen profil společnosti, její účetnictví. Následně se práce podrobně zabývala analýzou pohledávek po splatnosti. Dále byla provedena finanční analýza společnosti, kde byly zjištěny doby splatnosti pohledávek odběrateli a také doby splatnosti závazků dané společností. Výsledky práce naznačují, že sledovaná společnost má lepší platební morálku než její obchodní partneři.

Řešení uvedená v závěru praktické části práce by měly vést ke zlepšení zajištění pohledávek a s tím spojené vymáhání těchto pohledávek po splatnosti. Měly by vylepšit finanční situaci společnosti, neboť velká část peněžních prostředků je vázána v pohledávkách. Navržené zajišťovací prostředky jsou v souladu s NOZ. Nastíněným zajišťovacím prostředkem byla smluvní pokuta, směnka a notářský zápis. Doposud společnost využívá jako zajišťovací nástroj pouze zálohovou platbu a platbu předem u nových odběratelů. Spoléhá na dobré obchodní vztahy a nebere v potaz případné platební problémy obchodních partnerů.

Doporučené uvedení smluvní pokuty při vzniku obchodu by mohlo vést ke snížení doby zaplacení pohledávky po její splatnosti. Zároveň slouží jako náhrada věřiteli za pozdní platbu. Věřitel stanoví smluvní pokutu přiměřeně k hodnotě a významu pohledávky s přihlédnutím k dobrým mravům. Vhodným zajišťovacím prostředkem může být notářský zápis. Při uzavření obchodu se smluvní strany dohodnou na termínu splatnosti pohledávky. V rámci dobrých vztahů může věřitel na žádost dlužníka dobu splatnosti oddálit. Jistotou pro věřitele, že dojde k zaplacení dlužné částky se stává notářský zápis, kterým může být proveden výkon rozhodnutí nebo exekuce. Pokud v nově sjednané lhůtě dlužník neuhradí svůj závazek, může věřitel přistoupit k vymáhání pohledávky exekutorským úřadem. Posledním navrhovaným zajišťovacím prostředkem je blanko směnka. K podpisu směnky by došlo při uzavření smlouvy s obchodním partnerem. Využití směnky může být pro společnost výhodou, jelikož je

nejefektivnějším zajišťovacím prostředkem při vymáhání soudní cestou. Podrobné vlastní návrhy řešení zajištění pohledávek lze nalézt v kapitole 4.4.

Nezbytné je, si před vznikem samotné pohledávky zajistit dostatek informací o odběratelích. Tudíž získaným informacím přizpůsobit výběr zajišťovacího prostředku.

Bakalářská práce může být podkladem k vylepšení situace společnosti na základě provedené analýzy.

K vypracování práce byly využity aktuální právní předpisy. Bylo vycházeno z účetních knih, účetních výkazů a vnitřní směrnice společnosti. Informace použité v bakalářské práci byly získány od jednatelů společnosti.

Seznam použité literatury

Odborná literatura

BAŘINOVÁ, Dagmar a Iveta VOZŇÁKOVÁ. *Pohledávky – právně – daňově – účetně*. 3. rozšířené vydání. Praha: GRADA Publishing, 2007. 135 s. ISBN 978-80-247-1816-3.

DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 3. aktualizované a doplněné vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. 241 s. ISBN 978-80-7357-599-1.

HRUBOŠOVÁ, Marcela. *Optimalizace pohledávek (nejen) pojišťoven*. Praha: Linde Praha, 2009. 61 s. ISBN 978-80-7201-758-4.

KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 1635 s. ISBN 978-80-7552-135-4.

KRÁČALÍKOVÁ, Gabriela. *Zajištění a vymáhání pohledávek*. Praha: Nakladatelství VOX, 2004. 120 s. ISBN 80-86324-37-0.

PERTHEN, Ervín. *Správa a vymáhání pohledávek v praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 79 s. ISBN 978-80-7478-952-6.

PILÁTOVÁ, Jana a Jaroslav RICHTER. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi: praktická řešení a vzory, daňová a účetní problematika, vybraná související ustanovení*, 2 vyd. Olomouc: ANAG, 2001. 118 s. ISBN 978-80-7263-678-5.

RADKOVA, Martina. *Exekuce jiné pohledávky: praktická příručka pro soudy, soudní exekutory, finanční úřady, advokáty, daňové poradce, úřady a instituce vedoucí exekuce, dlužníky, věřitele a mnohé další*. Praha: Linde, 2009. 199 s. ISBN 978-80-7201-767-6.

RYNEŠ, Petr. *Podvojný účetnictví a účetní závěrka*. 16. aktualizované vydání. Nakladatelství ANAG, 2016. 1167 s. ISBN 978-80-7263-994-6.

SCHOLLEOVÁ, Hana. *Ekonomické a finanční řízení pro neekonomy*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012. 272 s. ISBN 978-80-247-4004-1.

SMRČKA, Luboš, Jan PLAČEK, Jaroslav SCHÖNFELD a Lee LOUDA. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. Praha: Professional Publishing, 2016. 304 s. ISBN 978-80-7431-151-2.

VONDRÁKOVÁ, Alena. *Vymáhání pohledávek*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 868 s. ISBN 978-80-7357-686-8.

WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 335 s. ISBN 978-80-7552-427-0.

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (nový).

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Elektronické dokumenty a ostatní

BRANNÁ, Karolina. *Zajišťování pohledávek po splatnosti*. Ostrava, 2015. Bakalářská práce. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta ekonomická, Katedra účetnictví.

Co je faktoring. *Penize.cz* [online]. [cit. 2017-01-26]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/15636-co-je-factoring/>

Evidence pohledávek. *Pohledavky* [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: <http://www.pohledavky.info/evidence-pohledavek/>

Jak probíhá exekuce. *Ne-exekuci.cz* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://www.ne-exekuci.cz/inpage/jak-probiha-exekuce/>

Nesplacené pohledávky mohou firmu zničit. *IProsperita.cz* [online]. 2016 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.iprosperita.cz/finance/7536-nesplacene-pohledavky-mohou-firmu-znicit/>

Profil společnosti. *EGAP* [online]. [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/profil/index.php/>

Seznam rozhodců, kteří mohou být určeni rozhodčí doložkou pro rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv. *Justice.cz* [online]. [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=5866&d=322233/>

ŠRÁMEK, Dušan. *Odborníci: Novela insolvenčního zákona přinese odbřemenění soudů, ale i restrikce práv věřitelů* [online]. 2016 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/04/odbornici-novela-insolvenčního-zákona-prinese-odbremeneni-soudu-ale-i-restrikce-prav-veritelu/>

Zajištění pohledávky, závazku. *BPX* [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: <http://www.bpx.cz/zajisteni-pohledavky-zavazku/>

Zánik závazků dle občanského zákoníku. *Epravo.cz* [online]. [cit. 2017-01-16]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zanik-zavazku-dle-obcanskeho-zakoniku-3903.html/>

Seznam zkratek

BV	Bankovní výpis
ČNB	Česká národní banka
ČÚS	České účetní standardy
D	Dal
DHM	Dlouhodobý hmotný majetek
DNM	Dlouhodobý nehmotný majetek
DPH	Daň z přidané hodnoty
FO	Fyzická osoba
FV	Faktura vystavená
IČO	Identifikační číslo organizace
INT	Interní doklad
IZ	Insolvenční zákon (zákon o úpadku a způsobech jeho řešení)
MD	Má dát
NK ČR	Notářská komora České republiky
NOZ	Nový občanský zákoník
PC	Pořizovací cena
Sb.	Sbírka
s.r.o.	Společnost s ručením omezeným
ZSŠ	Zákon směnečný a šekový
ÚJ	Účetní jednotka
ZDP	Zákon o daních z příjmů
ZoÚ	Zákon o účetnictví
ZRE	Zákon o rezervách

Účty používané v bakalářské práci

211	Pokladna
221	Peněžní prostředky na účtech
231	Krátkodobé dluhy k úvěrovým institucím
311	Pohledávky z obchodních vztahů
312	Směnky k inkasu
313	Pohledávky za eskontované cenné papíry
315	Ostatní pohledávky
343	Daň z přidané hodnoty
391	Opravná položka k pohledávkám
546	Odpis pohledávky
558	Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek v provozní činnosti
562	Úroky
568	Ostatní finanční náklady
601	Tržby za vlastní výrobky
602	Tržby z prodeje služeb
604	Tržby za zboží
641	Tržby z prodeje dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku
642	Tržby z prodeje majetku
646	Výnosy z odepsaných pohledávek

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 5. května 2017

Markéta Krieblová

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Způsoby oceňování pohledávek

Příloha č. 2 – Fáze exekučního řízení

Příloha č. 3 – Vzor faktury vystavené obchodní společností